

HATAY CUMHURİYETİ'NDE SAĞLIK HAYATI: YEREL YENİGÜN GAZETESİNDEKİ YANSIMALAR

Health Affairs in Hatay Republic According to the Local Newspaper Yenigün

Rana Can¹, Selim Kadioğlu²

¹Assist. Prof. Dr. Mustafa Kemal University Hatay Health School, Department of Nursing

²Assoc. Prof. Dr., Çukurova University Faculty of Medicine, Department of History of Medicine and Medical Ethics

ÖZET

Türkiye'nin güneydoğusunda yer alan bir il olan Hatay, yurt topraklarına cumhuriyetin kuruluşundan sonra katılan tek il olma özelliğini taşımaktadır. Söz konusu katılışın öncesindeki son aşama, Eylül 1938'den Haziran 1939'a kadar varlığını sürdüren Hatay Cumhuriyeti'dir. Bu makalede kısa ömürlü Hatay Cumhuriyeti'ndeki sağlık hayatı, tıbbın sosyal tarihi çerçevesinde, tanıtılmış ve değerlendirilmiştir. Çalışmada ana kaynak olarak yerel Yenigün gazetesinin 1938-1939 koleksiyonu kullanılmıştır. Gazetede yer alan sağlıkla ilgili haberler, makaleler ve ilanlar çerçevesinde başlıca konular, sağlık politikalarının tanıtımı ve eleştirisi, toplum ve çevre sağlığı etkinlikleri, salgın hastalıklarla mücadele, hekimlerin görev veya kurum değişiklikleri, nöbetçi eczaneler sorunu, hayır kurumlarının çalışmaları, sağlık profesyonellerinin tanıtım ilanları ve Türkiye'nin tıp gündemidir.

Anahtar Sözcükler: Hatay Tarihçesi, Tıbbın Sosyal Tarihi, Basında Sağlık Haberleri.

ABSTRACT

Hatay is a province located in the southeast part of Turkey. It's the only province join the country after the foundation of Turkish Republic. The last step before this joining was Hatay Republic existed from September 1938 to June 1939. In this article health affairs in Hatay during this short period are presented and evaluated in the context of social history of medicine. The local newspaper Yenigün's 1938-1939 collection is the main source of this study. Main topics within the framework of news, articles and advertisements in the newspaper are presentation and critique of health policies, public and environmental health activities, fight against epidemic diseases, position and/or task changes of physicians, on-duty pharmacies problem, works of charitable organizations, publicities of health professionals and medical agenda of Turkey.

Keywords: Local History of Hatay, Social History of Medicine, Health News in Media.

GİRİŞ

Gazetelerde yer alan sağlıkla ilgili-bağlantılı haberlerin, yorumların ve ilanların, sağlık alanında yürütülen etkinlikleri medikal veya siyasi-idari açıdan değil halka mal olan haliyle yansıması; tıbbın bilimsel tarihi veya sağlık politikaları tarihi için ikincil, tıbbın sosyal tarihi için ise öncelikli bir referans kategorisi oluşturması söz konusudur. Aktüalitenin geleceğin tarihi olduğu kabulü ve yerel basın kayıtları üzerinden belli bir dönemi ele almanın ilginç saptamalar yapmaya olanak sağlayacağı görüşü, bu makalenin yola çıkış noktasını oluşturmuştur.

Çok kısa da olsa bir dönem ayrı bir ülke statüsü taşımış olma Hatay ilinin kendine özgü bir niteliğidir. Söz konusu ilginç niteliği tıp tarihi ile buluşturma yönünde bir arayışın ürünü olan bu makale çerçevesinde, Hatay Cumhuriyeti dönemi boyunca yayını sürdürmüş bir yerel gazete olan Yenigün'ün Hatay İl Halk Kütüphanesi arşivinde bulunan 1938 ve 1939 yıllarına ait tama yakın koleksiyonu sağlık hayatıyla ilgili haberlere, makalelere ve ilanlara odaklanmış bir bakışla taranmıştır.

Lokman Hekim Journal, 2013;3(1):34-52

Received: 23.10.2012; Accepted: 20.11.2012

Correspondence Author: Rana Can, Mustafa Kemal University Hatay Health School, Department of Nursing

Hatay – Türkiye

rcan0131@gmail.com

Makalenin bundan sonraki bölümlerinde ilk olarak Hatay tarihçesinden notlara yer verilmiş, sonra Hatay Cumhuriyeti öncesinde ve sırasında bölgenin sıhhi ve tıbbi durumu hakkında farklı kaynaklardan bilgi aktarımı yapılmış, daha sonra Hatay Cumhuriyeti dönemindeki sağlık hayatının Yenigün gazetesindeki yansımaları daha çok tematik daha az kronolojik bir düzen içinde takdim edilmiştir. Bu takdim çerçevesinde özetlenip yorumlanan gazete yazılarının tümü, kısa bir değerlendirmeye tamamlanan makalenin sonuna eklenmiştir.

HATAY VE HATAY CUMHURİYETİ TARİHÇELERİNE KISA BİR BAKIŞ

Hatay, Türkiye'nin en güneyinde bulunan ve Antakya ile İskenderun gibi iki önemli kenti bünyesinde barındıran bir ildir. Sayısı giderek artan iller arasında Hatay'ın en önemli özelliği, ülke sınırlarına son katılan yurt parçası olmasıdır. Cumhuriyetin kuruluşundan 16 yıl sonra tamamlanan uzun ve karmaşık bir süreç olan bu katılış, "kırk asırlık Türk yurdu ecnebi elinde kalmaz" diyen Atatürk'ün ısrarlı çalışmaları ve siyasi ustalığı ile gerçekleşmiştir¹⁻³. Hatay'ın Türkiye'ye katılış sürecinin son bir önceki aşaması, 2 Eylül 1938 – 23 Temmuz 1939 tarihleri arasında varlığını sürdüren Hatay Cumhuriyeti'dir^{1,2}.

Hatay'ın uzak geçmişinde, bilinen en eski tarihöncesi yerleşim yerlerinden biri, erken Hıristiyanlığın önemli merkezlerinden biri ve Roma İmparatorluğunun en büyük şehirlerinden biri olma yer almaktadır^{1,2,4}. Roma sonrası Emevi, Abbasi, Bizans, Haçlı Prenslığı, Selçuklu ve Memluk yönetimleri altında bulunmuş, XVI. yüzyılın başında Osmanlı topraklarına dahil olmuş ve İngiliz-Fransız işgaline uğradığı I. Dünya Savaşı sonrasında kadar öyle kalmıştır^{1,2}.

İşgal güçlerinden İngilizler kısa süre içinde bölgeden çekilirken Fransızlar Kasım 1918'de İskenderun Sancağı şeklinde bir idari yapı oluşturmuş, Nisan 1920'de sancağı işgal statüsünden çıkartarak manda haline getirmiştir¹⁻⁷. Ekim 1921'de Türkiye ile Fransa arasında Ankara İtilafnamesi imzalanmış, bu antlaşma ile Suriye ile Türkiye arasındaki sınır belirlenmiştir^{1,3,6,8}. Hatay konusunda 1930'lara kadar önemli bir gelişme yaşanmamış, ancak Eylül 1936'da Fransa Suriye'ye bağımsızlık verdikten sonra Hatay konusunda Türkiye-Fransa arasında notalaşmalar başlamış ve iki ülke konuyu Milletler Cemiyeti'ne taşımış, görüşmeler o çatı altında sürdürülmüştür^{1,2}. Bu süreçte Türkiye ve bizzat Atatürk sancağa verilen önemi her fırsatta vurgulamıştır^{3,9}. Atatürk'ün Kasım 1936'da yaptığı meclis konuşması ve akabinde sancağa Hatay ismini verip bayrağını biçimlendirmesi ile Mayıs 1938'de Adana'yı ziyaret ederek verdiği mesaj ve bunların yanı sıra Ocak 1937'de Adana'da düzenlenen gösteri ile Ağustos 1937'de sancakta konsolosluk açılması bu önemsemenin göstergeleridir^{1,3,5}.

Milletler Cemiyeti bünyesinde devam eden görüşmeler sonucu Ocak 1937'de İskenderun Sancağı'nın işçilerinde tam bağımsız, dışişleri, maliye ve gümrük konularında Suriye'ye bağlı olması kararı alınmış, Kasım 1937'de Milletler Cemiyeti tarafından seçilen komite tarafından hazırlanan "Sancak Statü ve Anayasası" yürürlüğe girmiştir^{2,3,9}. Milletler Cemiyeti sancakta Mart-Nisan 1938'de seçim yapılması yönünde karar almış, ancak seçilecek milletvekili sayısı ile başvuran aday sayısı denk olunca meclis seçim yapılmasına gerek kalmadan oluşmuştur^{2,3,9}.

Hatay Cumhuriyeti'nin resmen hayata geçmesinden hemen önceki gelişmeler ise 2 Haziran 1938'de Abdurrahman Melek'in Sancak Umum Valisi unvanıyla göreve başlaması ve onun başkanlığında bir heyet kurulmasıdır. Heyette Münir Karabay, Rasim Yurtman, Abdullah Mursal, İnanet Mursal, Vedi Bilgin yer almıştır. Türkiye ile Fransa arasında kesin bir anlaşma sağlanması çerçevesinde Temmuz 1938'de Türk askeri Sancak'ta asayişini sağlamak amacıyla Hatay'a girmiştir^{1,10}.

Cumhuriyetin kuruluş tarihi kabul edilen 2 Eylül 1938'de Hatay Millet Meclisi açılmış, kırk milletvekilinden oluşan bu meclis oybirliği ile Tayfur Sökmen'i cumhurbaşkanlığına seçmiştir^{1,2,7,8}. Cumhurbaşkanı 5 Eylül'de başvekil olarak Abdurrahman Melek'i atamış, o da kabineyi kurmuştur. Bu kabinede Abdurrahman Melek başvekilliğin yanı sıra dahiliye, hariciye ve müdafaa vekilliklerini de üstlenmiş, Cemil Yurtman adliye, Cemal Baki maliye, Kemal Alpar nafia ve ziraat, Ahmet Faik Türkmen maarif ve sıhhat vekili olarak yer almıştır^{1,7,8}.

Hatay Cumhuriyeti kurulduğunda başkenti Antakya olmuş, önceleri İskenderun ve Kırıkhan olmak üzere iki ilçesi mevcut iken daha sonra bunlara Ordu (Yayladağı) katılmıştır¹. Devletin resmi dili olarak Türkçe ve Fransızca kabul edilmiş, ancak Arapça eğitim veren okullar bu dilde eğitime devam etmiştir. Hatay Devleti işçilerinde bağımsız, dışişleri, mali ilişkiler ve gümrükler açısından Suriye'ye bağlı olmuş,

toprak bütünlüğünün Fransa ve Türkiye tarafından güvence altına alınmıştır^{1,2}.

Bu statüyü nihai hedef değil bir geçiş aşaması olarak gören Türkiye ve Hatay Cumhuriyeti yöneticileri, Hatay'ın anavatana katılması yönündeki siyasi çalışmalarını sürdürmüştür. Bu çalışmaların sonucu olarak, 23 Haziran 1939 tarihinde Fransa ile Türkiye arasında imzalanan Hatay Antlaşması ile Suriye'ye bağlı olma ve Fransız garantörlüğü altında bulunma durumlarına son verilmiştir^{1,2}. Hatay hükümeti 28 Haziran 1939'da görevden çekilmiş, 29 Haziran 1939'da da meclisinin son toplantısında alınan kararla Hatay Cumhuriyeti fiilen sona ermiştir^{1,11}. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin çıkardığı 7 Temmuz 1939 tarih ve 3711 sayılı kanunla Hatay vilayeti kurulmuştur². 18 Temmuz 1939 günü valiliğe atanan Şükrü Sökmensüer Hatay'a gelmiştir. 23 Temmuz 1939 tarihinde de Hatay'da kalan son Fransız birliği Antakya'dan ayrılmış, böylelikle Hatay'ın vilâyet olarak Türkiye Cumhuriyeti'ne katılma süreci tamamlanmıştır^{1,2,8,11-13}.

HATAY CUMHURİYETİ ÖNCESİNDE ve SIRASINDA BÖLGEDE TIP ve SAĞLIK

İskenderun Sancağı ve Hatay Cumhuriyeti ile ilgili çalışmaların satır aralarında yerel tıp-sağlık tarihçesi hakkında kimi bilgi notları yer almaktadır. Sistematik ve entegre hale getirilmesi kolay olmayan bu notlardan bireysel sağlık hizmetlerinin ve çevre sağlığıyla ilgili çalışmaların tam manasıyla etkili ve yeterli olmadığı çıkarımını yapmak olanaklıdır. Bununla birlikte işlevini yerine getirmeyen-getiremeyen yapılar-düzenler hakkında getirenlere göre daha fazla kayıt tutulduğunu göz önünde bulundurmamak ve tarih araştırmalarının da bu kayıtlar üzerinden yapıldığını unutmamak gerekir.

Şubat 1935'te nüfusu 205.237 kişi olan İskenderun Sancağı'nda sağlık hizmeti veren kurumlar, Antakya'daki Sen Josef Sörlers Şifa Yurdu adında modern bir hastane, bir deliler evi ve beş eczane; İskenderun'daki 80 yataklı hükümet hastanesi, bir dispanser, üç eczane; Kırıkhan'daki bir hastane, iki eczane; Reyhanlı'daki iki eczanedir¹. Ertesi yıla ait bir değerlendirmede sıhhat işlerinin ihmal edildiği, İskenderun ve Antakya hastanelerinde ihtiyacını karşılayamayan halkın Halep doktorlarına ve hastanelerine gittiği, Amik'de çok gerekli olduğu halde ciddi bir malarya mücadelesinin yapılmadığı ve çok sayıda ölümlerin olduğu belirtilmiştir¹⁴. Türkiye'de Hatay'ın anavatana katılması ile ilgili çalışmalar yapmak üzere kurulan heyetin Temmuz 1937'de hükümete sunduğu raporda da bölgede sağlık sorunlarını çözmek ve toplum sağlığını geliştirmek için Antakya'da ve Bilan'da birer hastane ile Reyhaniye'de, Ordu'da, Kırıkhan'da, Süveydiye'de birer dispanser açılmasının gerekli olduğu belirtilmiştir¹⁰.

Hatay Cumhuriyeti yürütme ve yasama organlarında görece çok sayıda sağlık mesleği mensubu bulunması dikkat çeken bir husustur. Başvekil Abdurrahman Melek'in yanı sıra üç milletvekili; İbrahim İnal, Basil Huri ve Vedit Bilgin hekimdir¹². Maarif ve Sıhhat Vekili Ahmet Faik Türkmen ise İstanbul'da felsefe ve dışçılık eğitimi almıştır¹⁵.

Abdurrahman Melek Türk Tarih Kurumu tarafından 1966'da yayımlanan "Hatay Nasıl Kurtuldu" adlı kitabında bölgenin sağlık işleriyle ilgili ilginç bir pasaja yer vermiştir: "...İskenderun'da Sancak idaresinde bir devlet hastanesi ile Antakya'da Fransız rahibelerinin hususi bir hastanesi vardı. Antakya Belediyesi rahibelerle mukavele yaparak hastaları ücret mukabilinde hastanede yatırır. Bunun için Antakya Belediyesi rahibelere çok borçlanmıştı; borcunu peyderpey ödüyordu. İskenderun hastanesinde de birkaç rahibe hasta bakıcı olarak yerleşmişti. Buraya tayin ettiğimiz Başhekim, rahibelerin vakitli vakitsiz hastaneden çıkmalarını men ettiği için aralarında geçimsizlik başlamıştı. Bir gün Başhekim sert muamele yaptığından rahibeler, elbiselerini ve çamaşırlarını alıp sokağa fırlamışlar, kapı kapı dolaşıp "bizi hastaneden kovdular" diyerek İskenderun'da Hıristiyan aileler nezdinde panik yaratmaya çalışmışlar. Beyrut ve Fransa'da bulunan teşkilatlarına, Fransız makamlarına telefon ve telgrafla feryat yağdırmışlardı. Collet, elinde birkaç telgrafla bana geldi. Rahibelerin şikayetlerinin Fransa'da çok yerlerde makes (yankı) bulabileceğinden, bunun Türk-Fransız dostluğu üzerinde dahi tesir yapması ihtimalinden endişe ettiğini söyledi. Bir çare bulmamı rica etti. İskenderun'da rahibeleri davet edip kendilerini razı etmek suretiyle hastaneden ayrılmalarını temin ettik. Böylece bir müşkül daha halledilmiş oldu"¹².

Türkiye Kızılay Cemiyeti 1938 yılında sancakta dispanser çalıştırmaya başlamış; Antakya, Şeyhköy, Reyhaniye'de şubeler açmıştır². Başlangıçta 40 sandık ilaç bölgeye getirilmiş, sekiz ayda 26.000 hastaya hizmet verilmiş, bu hizmetten özellikle parasızlık nedeniyle tıbbi yardım alamayanlar yararlanmış¹. Hatay Cumhuriyeti döneminde Antakya, İskenderun, Kırıkhan ve Ordu'da hükümet tabiplikleri kurulmuş, İskenderun'daki hastanenin adı Hatay Hükümet Hastanesi olarak değiştirilmiştir¹.

HATAY CUMHURİYETİ DÖNEMİNDE YENİGÜN GAZETESİNDE YER ALAN SAĞLIK HABERLERİ

Yenigün gazetesinin kimi kısa duraklamalar gösteren yayın hayatı 1930-1946 arasında sürmüştür¹⁶. Haftalık olarak çıkmaya başlayan gazete 1931'den itibaren günlük olarak yayımlanmış, Arap harflerinden Latin harflerine geçişi Ağustos 1937'de gerçekleşmiştir¹⁶. Gazetede doğal olarak tıpla ve sağlıkla ilgili haberler, yazı dizileri ve ilanlar belli oranda yer almakta ve bunları merccek altına alma bölgede gerçekleşen tıp ve sağlık olaylarını yerinden ve gününden bir bakışla izleme olanağı vermektedir.

Bu çalışma çerçevesinde Yenigün gazetesinden elde edilen veriler yedi tematik grupta toplanmıştır. Bu gruplar; (1) Sağlık alanındaki kişilerin ve etkinliklerin tanıtımı ve eleştirisi yer alan yazılar; (2) çevre sağlığı sorunları ve medikososyal kurumların etkinlikleri hakkında haberler; (3) doktor ve diğer sağlık personeli atamalarıyla ilgili haberler; (4) eczane nöbetleriyle ilgili bir haber ve nöbetçi eczane ilanları; (5) Türkiye'den sağlık haberleri; (6) dünyadan sağlık haberleri ve (7) sağlık işleriyle ilgili ilanlar şeklindedir.

İlk tematik grubu oluşturan sağlık alanındaki kişilerin ve etkinliklerin tanıtımı ve eleştirisi bağlamındaki haber, rapor, makale formundaki yazıların toplam sayısı 18'dir. O dönemde Hatay'da yaşamakta olan meslek sahibi kişilerin isimlerini ve bazı kimlik bilgilerini içeren listede 13'ü doktor, beşi diş hekimi, beşi eczacı, biri veteriner ve üçü sıhhiye mektebi mezunu olmak üzere toplam 27 sağlık mesleği mensubu bulunmaktadır^{17,18}. Belediyenin başta kasap, fırın, lokanta ve hamam denetimleri hakkındakiler olmak üzere sağlıkla ilgili çalışmalarını anlatan haberler ve esnaftan beklentileri dile getiren yazı toplu olarak göz önüne alındığında sorunların zorlu olduğu ve yürütülen faaliyetlerinin yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır¹⁹⁻²⁵. Milletvekili Dr Vedi Bilgin'in üç bölüm halinde tefrika edilen makalesi bu yetersizliğe kapsamlı bir eleştiri getirmektedir²⁶⁻²⁸. Dönem dönem hükümet ve belediye tabibi olan Dr Mesrur Hatay, bölgenin sıhhi durumunu aktardığı beş bölüm halinde tefrika edilmiş raporunda en önemli sağlık sorunlarının sıtma, frengi, tüberküloz ve trahom olduğunu vurgulamış, özellikle sıtmayla ilgili geniş bilgi vermiştir²⁹⁻³³. Sıtma, trahom ve veremle mücadele edildiği Cumhurbaşkanı Tayfur Sökmen'in iki aylık faaliyet raporunun sağlıkla ilgili kısımlarında da vurgulanmıştır³⁴. Raporda ayrıca hekimlerin daha verimli olmasını sağlayacak bir düzenlemeye gidildiği, İskenderun'daki hastanenin statüsünün-adının değiştirilip yatak kapasitesinin arttırılacağı ve veterinerlik hizmetlerinin arttırıldığı belirtilmiştir³⁴.

Genel olarak halk sağlığıyla ilgili haberlerden oluşan ikinci grubun iki alt grubundan ilkinde kamu kurumlarının çevre sağlığına yönelik olarak yaptığı çalışmalarla ve bölgenin toplum-çevre sağlığı sorunlarıyla ilgili haberler ve yorumlar yer almaktadır³⁵⁻⁴². Amik Gölü'nün 1955-1980 yılları arasında kurutulması günümüzde devam eden tartışmalara konu olan bir uygulamadır⁴³⁻⁴⁵. Yenigün'de yer alan haberlerden biri bu konunun 1930'ların sonunda gündemde olduğunu ve kurutmanın özlemle beklendiğini göstermektedir³⁵. İlk alt grupta sağlık hizmetlerinin yetersizliği ile ilgili şikayetler dikkat çekmekte, yarı şikayet niteliği taşıyan köylerdeki salgınlarla ilgili ihbarların yanı sıra hapisanedeki mahkumların durumu, sahte ve hileli ilaçlar, Reji İdaresi'nin bozuk tütünü yüksek fiyatla satması yakınma konusu edilmektedir³⁶⁻⁴¹. Tüm bu olumsuzluklar arasında takdirle karşılanan bir gelişme olan zehirli gazlar hakkında halkı aydınlatma toplantısını ise yaklaşan dünya savaşı ile ilgili endişelerin göstergesi olarak yorumlamak olanaklıdır⁴². İkinci alt gruptaki medikososyal kurumların etkinlikleri ile ilgili 12 haberin biri Kızılay, beşi Veremle Mücadele Kurumu ve altısı Çocuk Esirgeme Kurumu hakkında olup hepsi de başarıyla yürütülen çalışmaları kamuoyuna duyurma esprisindedir⁴⁶⁻⁵⁷.

Tematik grupların üçüncüsünde, bir yandan çoğu doktor olan sağlık personelinin bölge dışından atanmayla ya da bölge içinde görev yeri değişikliğiyle gerçekleşen hareketleri ve sürdürdükleri faaliyetler, diğer yandan sağlık personeli görevlendirmeleri ile ilgili idari kararlar hakkında haberler yer almaktadır⁵⁸⁻⁷⁰. Yenigün bu gelişmeleri halka bildirmenin yanı sıra yeni göreve başlayanları tebrik etme inceliğini göstermeyi de ihmal etmemektedir^{60,61,67,68}. Atama yapılan pozisyonlara dikkat edildiğinde sıtma ve trahomla mücadelenin sağlık alanında yürütülen etkinlikler arasında ön planda yer aldığı ve yeni sağlık kurumlarının açılmakta olduğu anlaşılmaktadır^{58,59,65,69}. Haberlerin satır aralarında, hem Hatay Cumhuriyeti'nin sağlık politikalarından hem de sağlık hizmetleri konusunda Türkiye'den alınan destekten duyulan memnuniyet hissedilmektedir.

Eczane nöbetleriyle ilgili bir haber ve altı ilandan oluşan dördüncü grup, Hatay Cumhuriyeti sağlık tarihçesinden ilginç bir ayrıntıyı ortaya çıkarmaktadır⁷¹⁻⁷⁷. Öneri ve eleştiri niteliği de taşıyan haberdan, Mart 1938 itibarıyla eczanelerin nöbet tutma düzeninin terk etmiş olduğu anlaşılmaktadır⁷¹. Eczane nöbetleri, bu terk edişten bir süre önce Yenigün'ün konunun üzerine gitmesiyle başlamış, ancak kısa ömürlü olmuştur⁷¹. Gazete nöbet usulünün tekrar başlamasını sağlamayı amaçlamaktadır. Ertesi yıla ait nüshalardaki nöbetçi eczane ilanları Hatay'ın anavatana katılmasından sonraki günlere aittir⁷²⁻⁷⁷. Nöbet düzenine geçişin gazetenin sarf ettiği çabanın semeresi olmaktan çok Türk mevzuatına tabi olmanın gereği olması muhtemeldir. İlanların yer aldığı peş peşe gelen altı gün içinde dört eczanenin bazılarının bir, bazılarının iki nöbet tutmak durumunda kaldığı görülmektedir⁷²⁻⁷⁷. Bu durum nöbete karşı çıkış nedeninin eczane sayısı azlığından dolayı çok sık nöbet tutma zarureti olduğu düşüncesini uyandırmaktadır.

Beşinci tematik grubu Türkiye'den altıncıyı ise dünya genelinden sağlık aktüalitesi haberleri oluşturmaktadır. Türkiye mahreçli haberlerin dördü Atatürk'ün son günlerinde sağlık durumunun seyri, biri Türkiye'nin 10 yıllık sağlık ve sosyal yardım programının hazırlanması, ikisi Türk Kızılay Cemiyeti'ndeki gelişmeler, biri Ankara Tıp Fakültesi kuruluş hazırlıkları, ikisi Türkiye'ye katılma sonrası sağlık bakanının Hatay'a yaptığı ziyaret hakkındadır⁷⁸⁻⁸⁷. Gazete koleksiyonunun tarandığı iki yıllık dönemde dünyada tıp sağlık alanında yaşanan gelişmelerden sadece dördü Yenigün'de haber olarak yer almıştır⁸⁸⁻⁹¹. Dünya genelinden haberleri pek az iletmesi, Yenigün'ün yerel gazete olma karakterinin ağır basışının göstergesidir. Söz konusu dört haber Almanya'da Yahudi hekimlere getirilen mesleği icra etme sınırlaması, Budapeşte'de yaşayan "uykusuzluk hastalığına yakalanmış" bir adam, Beyrut'ta düzenlenen bir tıp kongresi ve yine aynı kentte yaşanan gıda sıkıntısı hakkındadır⁸⁸⁻⁹¹.

Yedinci ve son tematik grup sağlık işleriyle ilgili ilanlardan oluşmaktadır. Yenigün koleksiyonunun incelendiği dönem boyunca gazetede, büyük kısmı serbest çalışan sağlık profesyonellerinin adreslerini ve etkinliklerini duyuran, kalanları ise yurttaşları Verem Savaş Kurumu üyeliğine davetten eczane taşınmasına, sağlık personeli işe alımından Kırıkhan kaplıcasının hizmete girişine farklı konular hakkında olan, bazıları mükerrer olarak 23 ilan yayımlanmıştır⁹²⁻¹¹³. İlanlar arası karşılaştırmalı bir değerlendirme yapıldığında dış hekimleri tarafından verilenlerin diğerlerine göre fazla oluşu dikkat çekmektedir⁹²⁻¹⁰³.

SON SÖZ

Günümüzdeki Hatay ilinin Hatay Cumhuriyeti olarak özel bir statüye sahip olduğu dönem iki takvim yılını kapsayacak şekilde genişleterek, oradaki sağlık hayatı yerel basındaki yansımaları üzerinden incelendiğinde bir dizi ilginç saptama yapılabilmektedir. Gazeteye haber olan olaylar arasında medikal ve medikososyal niteliktekiler diğerleri arasında ön plana geçmemekle birlikte gözden de kaçmayacak orandadır.

Göl ve akarsu ıslahı, kent temizliği gibi çevre sağlığı ile ilgili sorunlar; belediyenin sıhhi tesis denetimi, gıda güvenliği düzenlemeleri gibi hıfzıssıhha faaliyetleri çerçevesinde yaptıkları-yapamadıkları ve yapamadıklarından ötürü aldığı eleştiriler; trahom ve sıtma başta olmak üzere epidemik hastalıklarla mücadeleye yönelik çalışmalar; halk sağlığını tehdit eden sahte ilaç üretimi, bozuk tütün satışı gibi yasadışı etkinlikler; Türkiye'den bölgeye hekim ve sağlık müfettişi gelişleri, hekimler arası görev yeri ve kurum değişiklikleri; serbest çalışan dış hekimi, hekim ve diğer sağlık profesyonellerinin kendilerini duyurma çabaları; nöbetçi eczane uygulamasıyla ilgili tartışmalar; Kızılay, Verem Savaş Derneği ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun bölgesel etkinlikleri, Hatay'ın incelenen dönemdeki sağlık aktüalitesini oluşturmaktadır.

Yenigün gazetesinin sağlık haberciliği bağlamında Hatay dışındaki gelişmelere fazla ilgi göstermediğini saptamasını yapmak olanaklıdır. Sınırlı ilgiye konu olan gelişmeler arasında Türkiye'de gerçekleşenler, özellikle de Atatürk'ün son aylarındaki sağlık durumu ve ölümü ön plana çıkmaktadır.

Kuşkusuz tüm bu kategoriler, aynı dönemde farklı illerin sağlık gündemlerinde de yer almaktadır. Ancak Hatay'ın incelediğimiz iki takvim yılı içinde sancak, devlet ve il gibi üç farklı statüde bulunmuş olması, bu farklı statülerden kaynaklanan kendine özgü nüansları, herhalde ona öncelikle çalışma konusu edilme hakkını vermektedir.

BİLGİ

Bu araştırma 20-24 Mayıs 2008'de Konya'da yapılan I. Uluslararası ve X. Ulusal Türk Tıp Tarihi Kongresi'nde "Hatay Cumhuriyeti'nde Sağlık Hayatı" başlığı altında sözlü bildiri olarak sunulmuş, özeti kongre kitabında yayımlanmıştır¹¹⁴.

KAYNAKLAR

1. Tekin M. Hatay Tarihi. Antakya, Kültür Ofset Basımevi, 1993.
2. Hatay Tarihi. Erişim: (<http://www.hatay.gov.tr/IcerikDetay.aspx?IcerikId=86>).
3. Sarınoy Y. Atatürk'ün Hatay Politikası I (1936-1937). Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi 1996, 12 (34): 3-65.
4. Hatay. Erişim: (<http://www.1923turk.org/t28583.html?s=882>).
5. Dağıstan A. Arşiv Belgeleri Işığında Sancak (Hatay)'ın Bağımsızlık Sürecinin İlk Aşaması ve Türkiye. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi 2005, 21 (61). Erişim: (<http://atam.gov.tr/?p=1299>).
6. Hatay'ın Türkiye'ye Katılışı. Erişim: (<http://www.1923turk.org/29-Haziran-1939-t28583>).
7. Sarınoy Y. Atatürk'ün Hatay Politikası II (1938-1939). Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi 1996, 12 (35): 407-454.
8. Sökmen T. Hatay'ın Kurtuluşu İçin Harcanan Çabalar. Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1978.
9. Tünay B. Atatürk ve Hatay. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi 1986, 2 (5): 449-461. Erişim: (<http://atam.gov.tr/?p=494>).
10. Sofuoğlu A. Belgeler Işığında Bağımsız Hatay Devletinin Kuruluşu ve Türkiye. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi 2005, 21 (62). Erişim: (<http://atam.gov.tr/?p=1302>).
11. Hatay State. Erişim: (http://en.wikipedia.org/wiki/Hatay_State).
12. Melek A. Hatay Nasıl Kurtuldu. Erişim: (<http://www.melek.net/hatay.htm>).
13. Hatay. Erişim: (http://www.hataydefterdarligi.gov.tr/hatay_1/hatay.htm).
14. Pehlivanlı H. Atatürk Dönemi Millî Emniyet Hizmetleri Teşkilâtı İstihbarat Raporlarında Hatay Meselesi. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi 1998, 14 (40): 159-206.
15. Duman Ç. Hatay Millet Meclisi (2 Eylül 1938 – 29 Haziran 1939). Danışman Ş Yorulmaz. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Mersin, 2008: 100-101.
16. Tekin M. Hatay Basın Tarihi. Antakya, Kültür Basımevi, 1985.
17. Rakamlarla Nasıl Bir Varlığımız. Yenigün, 4 Şubat 1938.
18. Rakamlarla Nasıl Bir Varlığımız 2. Yenigün, 5 Şubat 1938.
19. Çeşmelerde Pislik Yıkanmasından Şikayet Ediliyor. Yenigün, 15 Temmuz 1938.
20. Sayın Halkımızdan İsteklerim. Yenigün, 25 Temmuz 1938.
21. Belediyenin Faaliyetleri. Yenigün, 11 Birinciteşrin 1938.
22. Bir Lokanta Kapatıldı. Yenigün, 14 İkincikanun 1939.
23. Belediye Ekmeklere Narh Koyacak. Yenigün, 17 İkincikanun 1939.
24. Kasaplar ve Lokantalar Teftiş Edildi. Yenigün, 20 İkincikanun 1939.
25. Belediye Hamamları Kontrol Ediyor. Yenigün, 25 Birinciteşrin 1939.
26. Bilgin V. Antakya'da Belediye. Yenigün, 4 Mart 1938.
27. Bilgin V. Antakya'da Belediye – 2. Yenigün, 5 Mart 1938.
28. Bilgin V. Antakya'da Belediye – 3. Yenigün, 8 Mart 1938.
29. Hatay M. Hatay'ın Sıhhi Durumu. Yenigün, 26 Temmuz 1938.
30. Hatay M. Hatay'ın Sıhhi Durumu. Yenigün, 2 Ağustos 1938.
31. Hatay M. Hatay'ın Sıhhi Durumu. Yenigün, 3 Ağustos 1938.
32. Hatay M. Hatay'ın Sıhhi Durumu. Yenigün, 5 Ağustos 1938.
33. Hatay M. Hatay'ın Sıhhi Durumu. Yenigün, 8 Ağustos 1938.
34. Ekselans Tayfur Sökmen Millet Meclisi Kürsüsünde İki Ay İçinde Başarılan İşleri Anlattı. Yenigün, 4 İkinciteşrin 1938.
35. Göl Nihayet Kurutuluyor Mu? Yenigün, 1 Şubat 1938.
36. Dr Matosyan Sıhhiyenin Dikkatine. Yenigün, 18 Şubat 1938.
37. Bir Köy Halkı Sıhhi Bakımsızlıktan Şikayet Ediyor. Yenigün, 9 Mart 1938.
38. Hapishane Pislik İçinde. Yenigün, 23 Haziran 1938.
39. Doktor İhtiyacı. Yenigün, 4 Birinciteşrin 1938.
40. Sahte Kinin Komprimeleri ve Mahlut Balık Yağları. Yenigün, 24 Şubat 1939.
41. Bozuk Tütünleri Ateş Pahasına İçmekte Daha Ne Kadar Devam Edeceğiz. Yenigün, 20 Nisan 1939.
42. Zehirli Gazlar Hakkındaki Konferans Derin Bir Alaka Uyandırdı. Yenigün, 12 Mayıs 1939.
43. Coğrafi Yapı. Erişim: (<http://www.antakya.bel.tr/tr/index.php?okod=760>).
44. Korkmaz H. Antakya-Kahramanmaraş Graben Alanında Kurutulan Sulak Alanların (Amik Gölü, Emen Gölü ve Gâvur Gölü Bataklığı) Modellerinin Oluşturulması. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2008, 5 (9): 19-37.
45. Hatay Amik Gölü. Erişim: (<http://hatay-amik.tr.gg/Ana-Sayfa.htm>).
46. Kızılay Dispanseri Faaliyete Geçti. Yenigün, 9 Birinciteşrin 1938.
47. Bilgin V. Veremle Mücadele Kurumu. Yenigün, 20 Birincikanun 1938.
48. Veremle Mücadele Kurumunun Meşhur Faaliyeti. Yenigün, 11 Şubat 1939.

49. Veremle Mücadele Cemiyeti. Yenigün, 8 Mart 1939.
50. Veremle Mücadele Cemiyeti. Yenigün, 15 Mart 1939.
51. Veremle Mücadele. Yenigün, 22 Nisan 1939.
52. Çocuk Esirgeme Kurumu Muvaffak İdare Heyeti Perşembe Günü Halkevinde Toplanacak. Yenigün, 7 Şubat 1939.
53. Çocuk Esirgeme Kurumu. Yenigün, 11 Şubat 1939.
54. Çocuk Esirgeme Kurumu. Yenigün, 15 Şubat 1939.
55. Çocuk Esirgeme Kurumu. Yenigün, 3 Mart 1939.
56. Çocuk Esirgeme Kurumu. Yenigün, 22 Nisan 1939.
57. Çocuk Esirgeme Kurumunun 15 Günlük Faaliyeti. Yenigün, 3 Haziran 1939.
58. Türk Doktorları Altı Ayda 26000 Hasta Tedavi Etiler. Yenigün, 17 Haziran 1938.
59. Belediye Ebeliğine Bayan Raziye Keskin Tayin Edildi. Yenigün, 30 Haziran 1938.
60. Reyhaniye'de Sıtma Mücadele Teşkilatı. Yenigün, 28 Haziran 1938.
61. Reyhaniye'de Belediye Doktorluğu. Yenigün, 28 Haziran 1938.
62. Yeni Tayinler. Yenigün, 7 Eylül 1938.
63. Sıhhiye Müdürü Bugün Şehrimize Geldi. Yenigün, 27 Temmuz 1939.
64. Hastanelerimiz Yeni Kadrolarıyla Faaliyete Geçti. Yenigün, 2 Ağustos 1939.
65. Cumhuriyet Hükümetinin Payazı Şükran Alakası. Yenigün, 3 Ağustos 1939.
66. Dr Ekrem Tok Ankara'ya Döndü. Yenigün, 4 Ağustos 1939.
67. Kadın Hastalıkları Müttehassısı. Yenigün, 26 Eylül 1939.
68. Operatör Dr Yusuf Ziya Özbakan. Yenigün, 30 Eylül 1939.
69. Trahom Mücadele Teşkilatı. Yenigün, 23 Birinciteşrin 1939.
70. Doktorlar Arasında Karar Sayısı 25. Yenigün, 2 Birincikanun 1939.
71. Nöbetçi Eczane Usulü Niçin Yapılmıyor? Yenigün, 13 Mart 1938.
72. Nöbetçi Eczane. Yenigün, 20 Ağustos 1939.
73. Nöbetçi Eczane. Yenigün, 21 Ağustos 1939.
74. Nöbetçi Eczane. Yenigün, 22 Ağustos 1939.
75. Nöbetçi Eczane. Yenigün, 23 Ağustos 1939.
76. Nöbetçi Eczane. Yenigün, 24 Ağustos 1939.
77. Nöbetçi Eczane. Yenigün, 25 Ağustos 1939.
78. Atatürk'ün Sıhhi Vaziyeti Hakkında Rapor. Yenigün, 19 Birinciteşrin 1938.
79. Ulu Önderimizin Sıhhi Vaziyetleri İyiyeye Doğru İnkişaf Ediyor. Yenigün, 21 Birinciteşrin 1938.
80. Atatürk'ün Sıhhi Vaziyetlerinin İyiyeye Doğru Yüz Tutması Her Tarafıta Sevinçle Karşılandı. Yenigün, 23 Birinciteşrin 1938.
81. Büyüğümüz Ulu Şefimiz Atatürk Dün Sabah Hayata Gözlerini Yumdu. Yenigün, 11 İkinciteşrin 1938.
82. Anavatanda On Senelik Bir Sıhhat ve İçtimai Muavenet Programı Hazırlandı. Yenigün, 14 Şubat 1939.
83. Kızılay Cemiyeti. Yenigün, 18 Şubat 1939.
84. Refik Saydam Kızılay Başkanlığından Çekildi. Yenigün, 24 Şubat 1939.
85. Ankara Tıp Fakültesi. Yenigün, 24 Mayıs 1939.
86. Sıhhat Vekili Diyarbakır'da Teftişi Devam Ediyor. Yenigün, 15 İlkkanun 1939.
87. Sıhhat Vekilimiz. Yenigün, 19 İlkkanun 1939.
88. 3000 Yahudi Doktor Sanattan Menedildi. Yenigün, 7 İkincikanun 1938.
89. Uykusuzluk Hastalığı. Yenigün, 17 Şubat 1938.
90. Beyrut'ta Beynelmillel Tıp Kongresi. Yenigün, 9 Mart 1938.
91. Beyrut'ta Açlık Nümayişleri. Yenigün, 31 Mart 1938.
92. Dış Doktoru Gani Kunt. Yenigün, 27 İkincikanun 1938.
93. Dış Doktoru Gani Kunt. Yenigün, 28 İkincikanun 1938.
94. Dış Doktoru Gani Kunt. Yenigün, 29 İkincikanun 1938.
95. Dış Doktoru Gani Kunt. Yenigün, 30 İkincikanun 1938.
96. Dış Doktoru Gani Kunt. Yenigün, 8 Şubat 1938.
97. Nedim ve Hani Yurdman. Yenigün, 1 Şubat 1938.
98. Nedim ve Hani Yurdman. Yenigün, 2 Şubat 1938.
99. Nedim ve Hani Yurdman. Yenigün, 8 Şubat 1938.
100. Nedim ve Hani Yurdman. Yenigün, 29 İkincikanun 1939.
101. Nedim ve Hani Yurdman. Yenigün, 30 İkincikanun 1939.
102. Dış Doktoru Zübeyir Sadık Göçmen. Yenigün, 18 Mart 1939.
103. Dış Doktoru Zübeyir Sadık Göçmen. Yenigün, 11 Birincikanun 1939.
104. Ebe Hatice ve Zekiye Makbule. Yenigün, 8 Şubat 1938.
105. Ebe Hatice ve Zekiye Makbule. Yenigün, 6 Eylül 1938.
106. Yeni Bir Muayenehane. Yenigün, 15 Nisan 1938.
107. Doktor Mesrur Hatay. Yenigün, 8 Şubat 1939.
108. Yurttaş. Yenigün, 25 İkincikanun 1939.
109. İlan. Yenigün, 24 Mart 1939.
110. Eczane Nakli. Yenigün, 14 Nisan 1939.

111. Şifa ve Sihat Kaynağı Kırıkhan'daki Kaplıcadır. Yenigün, 17 Nisan 1939.
 112. Hazımsızlıktan ve Midesinden Şikayet Edenlere Müjde. Yenigün, 10 Birinciteşrin 1939.
 113. Eczane Nakli. Yenigün, 23 Birincikanun 1939.
 114. Can R, Kadioğlu S. Hatay Cumhuriyetinde Sağlık Hayatı. Editör A Demirhan Erdemir, Ö Öncel, Y Küçükdağ, B Okka, S Erer. I. Uluslararası Türk Tıp Tarihi Kongresi - X. Ulusal Türk Tıp Tarihi Kongresi Bildiri Kitabı. İstanbul, 2008: 767.

EKLER

EK 1 (17 ve 18 numaralı kaynaklardan birleştirilmiş kısmı alıntı): Rakamlarla Nasıl Bir Varlığımız

İsim	Tahsil Derecesi	Yeri	Yabancı Dil
Kaç doktorumuz var?			
A. Melek	Yüksek	İstanbul	Fransızca
Sıtkı Osman	Yüksek	İstanbul	Fransızca
Vedi Bilgin	Yüksek	İstanbul	Fransızca
Kamil Melek	Yüksek	İstanbul	Fransızca
Ziver Mestçioğlu	Yüksek	İstanbul	Fransızca
Talat Civelekoğlu	Yüksek	İstanbul	Fransızca
Cevri Civelekoğlu	Yüksek	İstanbul	Fransızca
A. Muharrem Civelekoğlu	Yüksek	İstanbul	Fransızca
Mesrur Hatay	Yüksek	İstanbul	Fransızca
A. Kemal Atay	Yüksek	İstanbul	Fransızca
Arif Şemseddin	Yüksek	İstanbul	Fransızca
İbrahim İnal	Yüksek	İstanbul	Fransızca
A. Raif Esmerli	Yüksek	İstanbul	Fransızca
Kaç Dişçimiz Var?			
A. Gani Kunt	Yüksek	İstanbul	Fransızca
Hikmet Celal	Yüksek	İstanbul	Fransızca
Suphi Kunt	Yüksek	İstanbul	Fransızca
Zübeyr	Yüksek	İstanbul	Fransızca
Selahaddin	Yüksek	İstanbul	Fransızca
Kaç Eczacıımız Var?			
Muhsin İzzet	Yüksek	İstanbul	Fransızca
İbrahim Hamid	Yüksek	İstanbul	Fransızca
Nutki Kunt	Yüksek	İstanbul	Fransızca
Müeyyet	Yüksek	İstanbul	Fransızca
Ahmet İçöz	Yüksek	İstanbul	Fransızca
Baytarlarımız			
Kazım	İstanbul Baytar Mektebi	İstanbul	Fransızca
Orta Tahsil Meslek Sahipleri			
Ferit Türkay	Sıhhiye Mektebi		Fransızca
Naci Göçmen	Sıhhiye Mektebi		Fransızca
Sadedin	Sıhhiye Mektebi		Fransızca

EK 2 (19 numaralı kaynak): Çeşmelerde Pislik Yıkınmasından Şikâyet Ediliyor

Sihhatimizin korunması için şu mektubumun lütfen gazetelerde basılması ile belediye muhterem reisimizin nazarı dikkatini celbetmesini rica ederim. Dünyanın hiçbir tarafında görülmemiş ve maalesef memleketimizde adet hükmüne girmiş olan pek çirkin bir hal vardır ki oda çeşmelerde pislik yıkamak işidir. Zuğeybe çeşmelerinin her hangisine herhangi saatte gidilirse görülecek manzara (pislikle bulama çocuk bezlerinin yıkınması, balık, bulaşık ve bulaşık bezlerinin yıkınması, hasır parçaları, küflenmiş ve kokmuş peynir ve çökeleklerin yıkınması) hâsılı kelim akla gelmeyen bin bir pislik bu içtiğimiz ve içilmeye mahsus olan çeşmelerde yıkınmaktadır. Her tarafa mikrop saçıp umumi sıhhati hiç sayan bu çirkin hal belediyece men edilmeye çalışılmış ise de bir türlü önüne geçilememiş ve münasebetsiz hal devam edegelmiştir. Bunun kestirme çaresi belediye bir kararla bu çirkin halin kontrolü için bir belediye memurunun tavgizi ve bu gibi pislik yıkatanların aile efratları tespit edilerek ceza yazılmalıdır. Yoksa bu pislikler devam ettikçe bin bir hastalık ve milyonlarca mikrop yutmaktan kurtulmamızın imkânı yoktur.

EK 3 (20 numaralı kaynak)

Sayın Halkımızdan İsteklerim

Şehrin imarı, medeni ihtiyaçlarının daha geniş bir mikyasta temini hakkında ileride ayrıca tedbirlere tevessül olunmak üzere sıhhati umum iyenin muhafazası için aşağıda gösterilecek tedbirlerin şimdiden alınmasına lüzum gördüm. Kendi sıhhatini vatandaşların selametini, memleketin menfaatini düşünen sayın halkımıza belediye tarafından icbar edilmeden bu tedbirleri almalarını rica ederim

Süt meselesi:

1. Hariçten şehre getirilecek sütlerin muayenesi için biri köprü karakolu civarında diğeri kışlanın ittisalında olmak üzere iki merkez teşkil edilmiştir. Köylerden bahçelerden getirilecek sütler burada muayene edilerek muayene vesikası alındıktan sonra şehre girebilecek, vesikası olmayan sütler derhal imha edilecek
2. Seyyar halde satılacak çiğ sütlerin kapalı ve temiz kaplarda olması lazımdır. Bu sütlerle her vakit muayene edilecektir.

Yoğurt:

1. Hariçten şehre getirileceklerin kapılı yoğurt ve temiz kaplar içinde getirilmesi icab eder. Kalayı bozulmuş bakır kaplarda yoğurt getirmek ve satmak katıyen memnu ve cezayı muciptir.
2. Dükkânlarda satılacak yoğurtların temiz ve cam kapaklı kaplarda bulunması lazımdır.

Et:

1. Satılacak etlerin mezbahane de boğazlanmış ve sıhiye memuru tarafından muayene edilerek damgalanmış olması icabeder. Damgasız etler imha edilir ve satanlara ceza verilir.
2. Etler tel kafeslere konacak ve dükkânın temizliğine azami dikkat olunacaktır.

Sebze:

1. Şehre getirilecek sebzeler temiz sepetler, küfeler içinde getirilmelidir. Bilhassa gübre ve süprüntü naklinde kullanılan sireceler içinde sebze nakletmek katıyen memnudur.
2. Bozulmuş ve tahammür etmiş sebzeler sıhate muzirdir. Bunlar hemen dökülmelidir.

Meyveler:

1. Şehirde ham meyve satmak sureti katıyede memnudur. Bozulmuş meyveler dökülmelidir.

Berberler:

1. Bilhassa berber dükkânlarının temizliğine dikkat edilmelidir.
2. Berberler iş zamanı beyaz önlük giymelidirler.
3. Ustulara traştan evvel ispirto veyahut binde bir nispetinde siyanür mahlülüyle temizlenmelidir.

Fırıncılar ve Ekmekçiler:

1. Fırıncılar iş zamanı mavi bir gömlek ve daimi surette bunun temizliğine riayet etmelidirler.
2. Fırıncıların nehir ve kuyuların suyu gibi şüpheli sular kullanması kesinlikle memnudur Satılacak ekmeklerin ve unların temizliği gerekse pişmesi sırasında sıhhati ihlal etmeyecek surette olmalıdır. Satılacak ekmekler camekânlar içine konmalıdır.

Oteller:

1. Otelcilerin otellerde temizliğe ve sıhhi tedbirlere son derece riayet etmek mecburiyeti vardır.
2. Oteller muayyen zamanlarda zabıtayı sıhiye ve ahlakıyenin muayenesine tabi tutulacaktır.
3. Herhangi bir otele hasta geldiğinde bunların hüviyetini ve nereden geldiklerini belediyeye bildirmek mecburiyetindedir.

Hamamlar:

1. Hamamlarda nehir ve kuyu suları gibi şüpheli sular kullanılmaz.
2. Hamamlarda futa ve peştamal temizliğine dikkat edilmelidir.
3. Hamam külhanlarından intişar eden kömür zerrelere sıhata muzirdir. Hamam sahiplerinin bacalarını yükseltmesi lazımdır.

Helalar:

Sivrisinekler birçok hastalıklara hele malya hastalığının yegâne sirayet vasıtasıdır. Sineklerin kökünü kesmek için su birikintilerine mani olunmalı lağım ağızlarına ve helalara sifon koymak lazımdır. Ailelerinizin vatandaşlarımızın sıhhatini muhafaza için sifon kullanmak icap eder. Her şeyden evvel sıhhati umumiyeyi düşünmek vazifesiyile mükellef olan belediye helalarına, kehrizlerine sifon koymayı halkımızdan rica eder. 15 güne kadar bunu yapmayanları kanunundan verdiği salahiyyete dayanarak umumun sıhhat ve selameti namına icbar ve tecziye ettireceğim. Abdesthane kaplarından çıkan pisliklerin bahçelere götürülerek yığın edilmesi sebze tarlalarına dökülmesi tifo, karahumma hastalıklarının intişarına sebep olmaktadır. Bu kapların geceleri boşaltılması ve şehir haricinde açılacak çukurlara gömülerek veya münasip mahallelerde nehre atılmak suretiyle imha edilmelidir.

EK 4 (21 numaralı kaynak)

Belediyenin Faaliyetleri

Dilenciler dağıtılıyor, hastaların dolaşması yasak, umumi helalar yapılacak. Birçok şikâyetleri mucip olan ve bizim de geçenlerde bahşetmiş dilenciler ve fakirler meselesi memnuniyetle öğrendiğimize göre halledilmek üzeredir. Evvelki günden itibaren dilencilerin halkı taciz etmemeleri için tertibat alınmış ve bilhassa ulu minare önündeki caddenin iki tarafına dizilen dilenciler belediye memurları tarafından dağıtılmış ve kendilerine kahve ve lokantalara girmemeleri, umumi yerlerde halkı taciz etmemeleri aksi takdirde cezaya çarptılacakları bildirilmiştir. Bilhassa son günlerde ayakları kanlar ve çibanlar içinde kalan Dudunun Alisinin serbest dolaşması için polise müzekkere yazılmıştır. Şehrin pislik içinde bulunduğu ve hele köşe başlarının fena halde kokmakta olduğu nazarı dikkate alınarak müteaddid yerlerde su tesisatını havi umumi helaların

yapılması için belediye meclisi müzakerata başlamıştır. Yine öğrendiğimize göre ev dükkân çöplerinin sokağa atılmaması için her ev ve dükkânın bir çöp tenekesi yapması zaruri kılınacak ve bunlar her gün dört defa hususi tanzifatçılar tarafından çöp arabalarına boşaltılacaktır. Cadde üstündeki elleri faraşlı ve süpürgeli daimi tanzifat memurlarının çoğaltılarak hayvan pisliklerinin caddelerde gayri sıhhiye çirkin bir manzara husule getirmemelerini önlemek için belediye meclisinin karar almak üzere olduğu ayrıca istihbar edilmiştir.

EK 5 (22 numaralı kaynak)

Bir Lokanta Kapatıldı

Saray caddesinde Hana Abdo'ya ait bir lokanta verilen müddet zarfında sıhhi şartlara riayet etmediği için belediye tarafından kapatılmıştır

EK 6 (23 numaralı kaynak)

Belediye Ekmeklere Narh Koyacak

Belediye başıboş bir halde ve kontrolsüz olan ekmek meselesini halletmek üzere faaliyete geçmiştir. Bugünkü buğday piyasasını göz önüne alarak ekmek fiyatlarına narh koyacak ve ekmek cinslerini daimi bir kontrol altına alacaktır. Uzun zamandan beri ihmal edilen bu mühim meselenin bir an evvel halledilmesini bekliyoruz.

EK 7 (24 numaralı kaynak)

Kasaplar ve Lokantalar Teftiş Edildi

Belediye hekimi kasap ve lokantaları teftiş etmiş temizlikleri için lazım gelen talimatları vermiştir. Kasaplar dükkânlarında açıkta satılan etler bundan sonra tel dolaplar içinde bulunacak, lokantalarda bir peçeteyi iki kişi kullanmayacaktır.

EK 8 (25 numaralı kaynak)

Belediye Hamamları Kontrol Ediyor

Belediye şehir hamamlarında temizliğe riayet edilip edilmediğini tetkik etmektedir. Dün bütün hamam müstecirlerini belediye dairesinde toplantıya çağırmıştır. Belediyenin almak istediği sıhhi tedbirlerden başlıcaları şunlardır: - Hamamlarda gece müşteri yatırmamak – Kil götürme âdetinden vazgeçmek - Hamamda çalışanların sıhhi vaziyetlerini sık kontrol altında bulundurmak.

EK 9 (26, 27 ve 28 numaralı kaynakların birleştirilmiş metni)

Antakya'da Belediye (Vedi Bilgin)

Antakya'da şehrin bir köşesini süsleyecek derecede güzel ve cidden zarif bir belediye binası vardır. Binanın iç taksimatı ile mefruşatı da fena değildir. Fakat memlekete henüz belediyecilik girmemiş olduğu ve belediyecilik namına hiçbir şeyin yapılmamış ve yapılmamakta olduğu bir bakımda göze çarpmaktadır.

Antakya'da 30 sene önceki belediye ile şimdiki belediye arasında bir farkın bulunup bulunmadığı incelenecek olursa maalesef belediyeciliğin gerilemiş olduğu meydana çıkar. Bundan 30 yıl önceki belediye: şehrin menfaatine yarar hiçbir şey yapmamış olsa bile o tarihlerde sokaklar muntazam her gün sulanır ve süpürülürdü. Çok sıhhi ve zaruri olan sulama usulünün bugün yalnız ana caddelere inhisar eylemiş olduğunu görmekle cidden müteessiriz. Süpürme işleminin de ana caddelerle çarşı ve pazarların bulunduğu yerlere inhisar ettirilmesi hayretimizi mucib olmaktadır. Şehrin iç sokaklarındaki pislik ve taaffünden geçilmek mümkün değildir. Bu sokaklarda çürümüş sebze enkazından tutunuzda yer yer kül yığınlarına, insan pisliklerine kadar her türlü levsiyaya tesadüf edilir. Belediyenin bu memlekette yaptığı bütün işler tahsildarlık, kendi binai dâhilindeki kırtasi muamelelere inhisar etmektedir. Belediyecilik hakkında malumatı olmayan ve asri terakkiyatı kavramayan kimselerin büyük bir hüsnü niyet sahibi olsalar bile hiçbir iş göremeyecekleri gayet tabidir.

Belediyecilik; geniş bir bilgiye, yorulmak bilmez bir gayrete ve bunların hepsinden önce hiçbir kuvvet önünde eğilmeyecek bir başa muhtaçtır. Bunlar tamamlanmadıkça belediye işlerini yürütmek kabil değildir.

Belediyenin başında bulunan idarecilerin azim ve irade sahibi ve hiçbir kuvvet karşısında eğilmeyecek kimselerden teşekkül etmesi icap ettiğini yazmıştım. Şurasını da belirtmek isterim ki dünyanın her tarafında belediyeler hür, müstakil ve çok geniş salahiyyetlere sahiptirler. Antakya belediyesi de geniş salahiyyet ve haklara sahip bir varlıktır. Belediye heyeti kanunun kendisine bahşetmiş olduğu salahiyyetlerden istifade edemiyorsa ve tesir altında hareket ediyorsa kabahat kendilerindedir. Bu kadar büyük bir kuvvet salahiyyetle mücehhez bulunan ve şehrin bütün ihtiyaçlarını temin ve tatmin etmekle mükellef bulunan bu teşekkülden Hatay'lı bir ferd olarak sormak ve anlamak istiyoruz. Sokaklar neden bu kadar pis? Lağımın niçin sokaklara akıyor? Yiyecek ve içecek maddeleri neden açıkta ve her türlü pisliğe maruz bir halde bırakılıyor? Şehirde satılan ekmeklerin halini görmüyor musunuz? Bu ekmekler hangi undan yapılıyor? Bunlar için bir tip tespit ve kabul ettiniz mi? Dünyanın her tarafında et, ekmek gibi gıda maddelerine narh koyarlar. Siz narh usulünü bilmiyor musunuz? Muhterem belediye heyetine tekrar soruyorum: Niçin belediyenin vazifesi olan işleri yapmıyorsunuz? Yoksa yapmayı mı bilmiyorsunuz? Yalnız şurasını iyice bilmeniz lazımdır ki yapmasını bilseniz de bilmeseniz de yapılmadığı için günahahtan kurtulamazsınız.

Belediye çok lüzumlu olan esaslı bir imar projesi ve şehir planı yapılmazdan evvel memlekette acele ittihaz edilmesi icap eden zaruri bir takım tedbirler vardır. Bunun için şehrin içtimai ve bünyevi kabiliyetlerini, halkın örf ve adetleriyle yaşama tarzlarını güzelce tetkik ettikten sonra edinilecek kanaatlere göre bir zabıta belediye talimatnamesi hazırlamak ve bilhassa belediye yasakları üzerinde çok durmak fazla tetkikat yapmak lazımdır. Talimatname yapıldıktan sonra bunu harfiyen ve ufak bir müsamahaya uğramadan tatbik mevkiine kaymalıdır. Bundan başka gıda maddelerinin safiyetini temin için ufak bir kimyahaneye ihtiyaç vardır. Dünya piyasalarında mevcut ve serbest olarak memleketimize ithal edilen bin türlü mağşuş ve

hatta muzir bulunan gıda maddelerinin kuvvet ve derecelerini meydana çıkarmak kimyahane kurulduğu takdirde Hatay'da içilen ve kullanılan suların terkip derece ve safiyetleri içmeye Salih olup olmadıklarını meydana çıkarmakta kabil olur. Belediye reisiyle meclis azalarının her şeyden evvel uhdelime verilen vazifelerin kuru bir unvandan ibaret olmadığı ve bir şehrin bütün sıhhi ve medeni ihtiyaçlarını düşünmekle mükellef bir varlık olduklarını bilmeleri icap eder. Şehrin methaline kadar temiz olarak giden Asi nehri daha şehre girerken kirlenmekte ve fennen kullanılması caiz olmayan bu su yüzünden halkımız büyük zarar görmektedir. Dabağhane ve mezbaha hiçbir vakit şehrin memba tarafına kurulamaz ve kurulmamalı idi. Şehirlerin memba tarafına kurulmuş bu ilgi müesseselerini dünyadaki bütün belediyeler yıkıp yeniden kurarken belediye dabağhane ve mezbahaların yapılmasına niçin razı olmuştur bir türlü anlayamadım. Belediye eğer yaptığı işlerin muzır ve çok feci olduğunu bilmeyerek yapıyorsa kırk bin kişinin günahını yüklenmesinin doğru olmadığını samimiyetle söylemek bize düşen bir vazifedir.

EK 10 (29, 30, 31, 32 ve 33 numaralı kaynakların birleştirilmiş metni)

Hatay'ın Sıhhi Durumu (Mesrur Hatay)

Hatay'da yedi ay zarfında yaptığım tetkikat neticesinde bu güzel yurt parçasının bakımsızlık yüzünden içtimai ve ünsai hastalıklardan birçoğuna zemin olduğunu ve zavallı yurttaşlarımızın bu hastalıkların pençesinde inlediğini gördüm. Bu hastalıklardan en mühimleri sıtma, frengi, tüberküloz ve trahomdur. Mevsim itibarıyla herkesin bilmesi lazım gelen sıtma hakkında kısaca malumat verelim: Şimdiye kadar muayene ettiğim hastaların merkezde % 46.5; Kırıkhan, Aktepe ve Haciler mıntkasında % 73.2; Beylan'da % 11'inin sıtmadan muzdarip olduklarını tuttuğum istatistiklerden öğrendim. İçtimai derdlerimizden en mühimi olan bu hastalığın verdiği tahribat sirayet şekli ve yolları ile korunma çarelerini ve en sonunda tedavisini arz edeceğim.

Sıtmanın tarifi: Plasmodium denen tufeylatın envai muhtelifesinin insan kanında mevcudiyeti sıtma ismini verdiğimiz hastalığa tevhit eder. Bu hastalık titreme, üşüme, uçuk, müküslar, kansızlık, dalak büyümesi, deri ve bazı uzuvlarda boya tekâmülü gibi hususi alametleriyle nazarı dikkatini celbeder.

Tarihçesi: Sıtma pek eski zamanlardan beri malum bir hastalıktır. Pokratın eserlerinde sıtmadan bahsedildiğine bakılırsa bu hastalığın tarihinin milattan beş asır evvel mevcut olduğunu kail olmak lazımdır. Kınakınanın ve içindeki kinin cevherinin keşfine kadar diğer ateşli hastalıklarla karıştırılmıştır. Sıtma mikrobu ilk defa Cezayir'de çalışan Fransız askeri Dru (Laveron) 1880 senesi ikinci teşrinin altısında bir askerin kanını muayene ederken tesadüfen bulmuştur. 17 gün sonra bu keşfini tıp akademisine arz etmiş ise de o zamanlar yeni keşif olan Pastuer mikroplarına benzemediği için kimseyi inandıramıyordu. 1882 senesinde Laveron Roma'ya giderek keşfini onlara gösterdi.

Sıtma soğuk memleketlerde hafi seçtiği halde mutedil memleketlerde şiddetini arttırarak ve sıcak iklimlerde dehşetli salgınlar ve telefat yapar. Hindisinde bu hastalıktan senede birkaç milyon insan ölür. Türkiye'nin birçok sıtmalık yeri vardır.

Bilahare bu keşif üzerine ulema tetkikata koyuldu. Golgi, Ronald Pold, Manson Grani gibi âlimler bu hatiplik hayatını ve insana sirayet yollarını buldular. Küre-i arzın Medariseretan ve medarı ciddi arasındaki her kısımda sıtmaya tesadüf edilir. İnsanlara prof Grassinin ispat ettiği üzere sivrisineklerin anofel cinslerinin envai vasıtasıyla sirayet ettiğinden bu sineklerin bulunmadığı yerlerde sıtmada bulunmaz. Birde soğuk iklimlerde anofel bulunmadığı halde vücutlarında tufeyn üreyemediğinden sıcak memleketlerde senenin herhangi bir mevsiminde, mütedil memleketlerde anofellerin hayatlarıyla alakadar olmak üzere ilkbahar ve yazın gelir. Kışın anofel ahır ve mandıra, ev tavanları, kilerde, merdiven altlarında, bodrumlarda, ağaç kovuklarında hafi hayat geçirdikten sonra ilbaharda uçuşa başlar. Şurasını da kayda mecburum ki kış safahatı birkaç derece soğuk geçen memleketlerde mandıralarda ve evlerde soba yandığı ve sivrisinekler itlaf edilmediği zaman vücutlarındaki sıtma tufeyli ölmediği için ilbaharda sıtmayı aşılabilirler. Bilhassa sıtmalık yerler İtalya, Yunanistan, Bulgaristan, Makedonya, Afrika, Hindistan, Borta adasına mahal olup Fransa ve İngiltere'de mevcuttur. İtalya büyük bir mücadeleye atılarak binlerce doktor ve memurlarını seferber hale getirmiştir. Bütçesinin büyük bir kısmını bu mücadeleye ayırmıştır. Her sene halka kinin tevzi ederek bir taraftan hastalarını tedavi etmek diğer taraftan halkı muaf kılmak sivrisinek sürfelerini imha etmek ve halkı ileride söyleyeceğim vecihle korumak usulleriyle büyük neticeler elde etmiştir. Hatta sıtmayı maziye karıştırmak üzere savaşmaktadır.

20. asrı medeniyette Hatay gibi ülkeyi sıtma gibi büyük fakat kabili izale bir tehlikenin pençesine terk etmek hükümet aleyhine bir sıhhiyet teşekkül etmez mi? Sıtma meselesi mevcudiyet meselesidir. Memleketimizi ne kadar imar edersek edelim sıtma, frengi, verem ve trahom gibi hastalıkların tehdidi altında mevcudiyetimiz tehlikede kalmaz mı? Bu haslık şehirleri yıkar, ocakları söndürür medeniyetleri devirir, beşeriyeti kemirir Bu hastalığın hüküm sürdüğü yerlerde yaşayan milletler daima mahv munkariz olmaya mahkumdurlar. Bir misal zikretmek gerekirse eski Yunanlıları göstermek icap eder. Burası âlemi medeniyetin en emin bahş bir merkezi idi. Ne vakit ki Asya'dan ve Afrika'dan gelen esirler vücutlarında getirdikleri sıtma mikrobu oradaki sivrisinekler vasıtasıyla her tarafa neşir ettiler İşte o zaman Yunanistan'da ani bir tedbir başladı Roma, Mısır, Babil medeniyetlerinin başında bu hastalık gelir. İngiliz bundan senelerce evvel yaptıkları neşriyatta Hindistan'ı Japon istilasından korumak için her şeyden evvel Hintlileri sıtmadan kurtarmak, sıtmacı dalları teşkilatı kurmak nesli takviye etmek lazım diyorlardı:

Veba, tifo, kolera gibi sâri salgın hastalıklardan herkes korkar ve kaçır. Hâlbuki sıtmalık kimseler mühimsenmez. Polikliniğe gelen ve başka bir derdinden şikâyet eden hastaların çoğunda sıtma şüphe ettiğim zaman bu hastalığı geçirip geçirmediğini sorar ve "evet sıtmam var onun ehemmiyeti yok bir sulfato alırım" cevabı ile karşılaşırım.

Tifo, lekeli humma gibi hastalıklar uzun bir müddet hükmünü icra eder ve yakaladığı yere vuru, kurtulanlara da muafiyet verir. Artık o şahıs bir daha o hastalığa tutulmaz bu hastalığın bir salgında yaptığı tahribat sıtmanın tahribatı yanında küçük bir rakam olarak kalır. Sıtmada ise bataklıklar, sıtmalılar ve sivrisinekler baki kaldıkça hastalık devam eder.

Sıtma sinsi sinsi hain maksadını tahakkuk ettirmek için günün bazı saatlerinde nevbetler tarzında kendini gösterir. Sıtmada elimizde kati silah olarak kinin mevcut olduğu halde birkaç komprime almak suretiyle nevbetler geçer. Nebbetler geçer geçmez tedaviye nihayet vermek halkın âdetidir. Silahını gören düşman vücudun en ücra köşesine gizlenerek pusuya yattığını kimse bilmez. Aradan çok geçmeden cibilliyetini göstermekte gecikmez.

Tifo lekeli humma gibi gürültülü hastalıklar herkesin özellikle hükümetin nazarı dikkatini celbederek lazım gelen tedbir alınır ve salgın geçer gider.

Sıtma yazın iş zamanı günün 5-6 saatini kendine hasrettirir. Bilhassa çocukları öldürür, kadınları doğurmaktan mahrum bırakır. Öldüremediğinin de kuvvetini alır.

EK 11 (34 numaralı kaynaktan kısmi alıntı)

Ekselans Tayfur Sökmen Millet Meclisi Kürsüsünde İki Ay İçinde Başarılan İşleri Anlattı

Sabık idarede Adliye, Hükümet ve Emrazı Zühreviye Mücadele Tabibliği vazifelerini ifa etmekte bulunan seyyarının taka tababetlerinin bu müteaddid vazifeleri layıkı ile ifa edebilmeleri imkansız görülmüş ve vazifeleri tahdit edilmek suretiyle bunların yerlerine hükümet tababeti ikame edilmiştir. Hatay'da sıtma ve trahom alabildiğine tevessü ve intisar etmiş olduğundan yeni teşkilatımızda bu hastalıklarla mücadele etmek esasları kabul edilmiş ve şimdi de bir mücadele umum bağlı olmak üzere Antakya ve Reyhaniye'de bulunan iki mücadele şubesi tesis edilmiştir. Bir veremle mücadele cemiyeti teşkil edilmiştir. Halen 60 yataklı olup ileride tevsi düşünülen İskenderun'da mevcut ve hükümete ait liva sivil hastanesinin ismi değiştirilerek Hatay Devlet Hastanesi namını almış ve dâhili teşkilatında tanzim edilmeye başlanmıştır. Bu hastane şimdi 60 yataklıdır. Bu hastaneyi biraz masrafla 100 yatağa iblağ edeceğiz. Antakya'da da bir hastane tesis etmek fikrindeyiz. Baytarlık sahasında evvelce yalnızca İskenderun'da bir baytar ve sıhhiye memurundan ibaret bir teşekkül iken Antakya ve Kırıkhan'a Birer mıntika baytarlığı daha ilave edilerek teşkilat tevsi edilmiş ve bu suretle memleketteki hayvan hıfzısıhhası ile daha yakından ve daha geniş alakadar olunmuştur. Velhasıl gerek ziraat gerek nafia işleri memleketin bütün ihtiyaçlarını karşılayacak bir nafia ve ziraat programı ve bu işi başaracak teşkilatı hazırlamaktır.

EK 12 (35 numaralı kaynak)

Göl Nihayet Kurutuluyor mu?

Dalyanın yıkılmasına ve mecranın taranmasına karar verildi. Yeni bir büro açılacak. Memnuniyetle haber aldığımız göre, Amik gölünün kurutulması işine başlanmak üzeredir. İlk iş olarak Mazlum Paşa balık bendinin yıkılmasına, göl sularını Asi'ye isal eden mecranın taranmasına hükümetçe karar verilmiştir. Bu işleri görmek ve idare etmek üzere göl üzerinde senelerdir. Tetkikatta bulunmakta olan mühendis M. Serefun başkanlığında bir büro tesis edilecektir.

EK 13 (36 numaralı kaynak)

Sıhhiyenin Dikkatine (Dr Matosyan)

Bir köyde sıhhi imdat istiyorlar. Dün Süveydiye'den Dr Matosyan imzası ile şu telgrafı aldık: Hacıhabibli köyünde üç haftadan beri tehlikeli bir salgın hastalık hüküm sürmektedir. Müstacel sıhhi tedbirler alınması elzemdir.

EK 14 (37 numaralı kaynak)

Bir Köy Halkı Sıhhi Bakımsızlıktan Şikâyet Ediyor

Dün matbaamıza gelen Hacıhabibli ermeni köyünden bin heyet gelerek şikâyetinde bulundu. Ellerinde kaymakamlığa yazılı bir istida bulunan ermeni milli cemaat azaları diyorlar ki: Köyümüzde sâri bir hastalık hüküm sürmektedir. Hastalıktan üç kişi öldü ve beşte ölmek üzeredir.

EK 15 (38 numaralı kaynak)

Hapishane Pislik İçinde

Her yerde hapishanelerin temizliğine dikkat edildiği mahpusların hamam ve traşları için en ufak bir ihmal gösterilmediği inkâr edilemez bir hakikattir. Maalesef şehrimiz tevkifhane ve hapishanelerinin pislik içinde olduğunu bilhassa sıcakların başladığı şu günlerde kokudan durulmayan koğuşlarda bitlerin gezdiğini hapishaneden gönderilen mektuplardan anlıyoruz. Tifo ve emsali gibi sâri hastalıkların mevsimi olduğu bugünlerde hapishanenin pislikten ve bittenden kurtulması için en iyi çarenin hamam ve traş olduğunu zannediyorum. Herkes sıfır numara traşa tabi tutulmalı ve sık sık yıkanmaya mecbur tutulmalıdır.

EK 16 (39 numaralı kaynak)

Doktor İhtiyacı

Pazar günü Kurye'ye giden bir arkadaşımız köylülerin küçüğünden büyüğüne kadar göz hastalığına müptela olduğu görülmüş basit ve iptidai bir bakımla sağaltılmasına çalışılan fakat aylardan beri devam eden bu hastalık köyde salgın halindedir. Şehre kadar gelemeyen ve köylüde hâkim olan kanatalara göre doktorsuzda sağalabileceği sanılan bu hastalığa müptela olanlar cidden acınacak bir haldedir ve birçoğunun göz hastalığından çıkarak sâri bir illet haline gelmiştir. Birçok hastanın şehrimiz halkevi dispanserine tedaviye gelerek bir gün sıra bekledikten sonra hastaların çokluğu yüzünden kendilerine sıra gelmeyerek muayene olmadan köye döndükleri köylüler tarafından söylenmektedir. Bize kalırsa ya seyyar doktor grupları tertip edilmeli ve köylüleri köyünde tedavi etmeli yahut dispanserde yalnız köylüler için bir doktor her gün köylerden gelecek hastaların tedavisi ile uğraşmalıdır. Alakadar makamın nazarı dikkatine celbeder.

EK 17 (40 numaralı kaynak)

Sahte Kinin Komprimeleri ve Mahlût Balık Yağları

Piyasada yarım milyon taklit kinin hapları ve hileli balık yağı olduğu haber veriliyor. Sıhhiye vekâleti bu işle alakadar mı? Geçenlerde Beyrut'ta bir kinin fabrikasının en meşhur İngiliz ve Alman markalarını taklit ederek sahte kinin komprimelerinin nihayet meydan çıkarıldığı, milyonlarca sahte kinin komprimelerinin yakalandığı bu mesele ile alakadar birçok kimselerin tevkif edildiğini haber vermiştik. Bu fabrika Lübnan'dan başka Suriye'nin şehirlerine de bu kininden sevk etmiştir. Bu arda hakikatlerinden üçte bir nispetinde ucuz olan kinin komprimelerinin Halep'ten şehrimize getirilerek satıldığı anlaşılmaktadır. Nişasta ve alçıdan ibaret olan ve halka halis İngiliz / Alman kinini diye yutturulan bu haplardan şehrimizde yarım milyona yakın stok bulunduğunu bu işlerle alakadar olanlar haber veriyor. Diğer bir habere göre piyasadaki hâlihazırdaki balık yağının çoğu mahlüttür. Halis Norveç balık yağı diye halka satılan balık yağlarına parafin denilen ve halk arasında saç yağı diye anılan bir mavi yağın karıştırıldığı haber verilmiştir. Sahte kinin komprimelerinin ve balık yağlarının bir an evvel piyasadan toplanması ve şüpheli görülenlerin tahlil edilmesi gerekir. Çarşıdan balık yağı alanların birçoğunun ishale yakalandığı belirtilmektedir. Bu haberler doğru ise sıhhiye vekâleti bu mesele ile ciddi surette meşgul olmalıdır. Şimdiye kadar bu hususta ne yapılmıştır bilmiyoruz.

EK 18 (41 numaralı kaynak)

Bozuk Tütünleri Ateş Pahasına İçmekte Daha Ne Kadar Devam Edeceğiz?

Memleket kanunlarına itaat etmeyen tütün rejisinin yolsuz harekâtı ve keyfi muameleleri devam ediyor. Hala Suriye parası üzerinden tespit etmiş olan fiyatlarını Türk parası ile baş başa muhafaza ederek halkı soymaya devam etmektedir. Her hareketinin cezasız kaldığını gören şirket depoda mevcut eski ve bozuk tütünleri piyasaya sürmeye başlamıştır. Halka bozuk tütün ve sigara satan kanunlara uymak istemeyen bu müessesenin artık Hatay'da işi yoktur.

EK 19 (42 numaralı kaynak)

Zehirli Gazlar Hakkındaki Konferans Derin Bir Alaka Uyandırdı

Dün öğleden sonra lise konferansı salonunda üsteğmen Yahya Gürpınar tarafından zehirli gazlar hakkında çok mühim ve faydalı bir konferans verilmiştir. Yahya Gürpınar konferansında zehirli gazların bir tarihçesini ve devletler tarafından kullanılma sebeplerini anlatarak maske takma tecrübeleri yapmış ve korunma çarelerini muhassalan izah etmiştir. Müstakbel harplerin mühim silahlarından biri ve belki de en önemlisi olan zehirli gazlar ve korunma çareleri hakkında halkı tenvir etmek için bu konferansların sıklaştırılması ve Yahya Gürpınar'ın bu husustaki ihtisasından istifade edilmesi lazımdır.

EK 20 (46 numaralı kaynak)

Kızılay Dispanseri Faaliyete Geçti

Ordu kazasında Kızılay tarafından da beş yataklı mükemmel bir dispanser vücuda getirilmiş ve bütün tesisatı ikmal edilen bu sıhhat ve şifa yurdu dünden itibaren faaliyete geçmiştir. Şimdiye kadar sıhhatler ile hiç alakadar olmayan Ordulular bundan dolayı duydukları sevinci devlet reisimize açıklamış ve gösterilen alakaya teşekkür etmişlerdir. Hatay'ın en kesif Türk mintikası olan Ordu kazasına hükümetin ve Kızılay'ın gösterdiği bu alaka çok yerinde ve takdire şayandır.

EK 21 (47 numaralı kaynak)

Veremle Mücadele Kurumu (Vedi Bilgin)

Hatay'da Veremle Mücadele Kurumu namı altında bir cemiyet teşkil ettiğimizi bu cemiyetin neler yapacağını verem hastalığının yurdumuzdaki vaziyetini bundan birkaç gün evvel efkârı umumiye arz etmiştim. Cemiyetin başarmak istediği işler için nereden ve ne şekilde para temin edeceğini de bugün yurttaşlarıma bildirmek istiyorum. Biz her şeyden evvel Hatay'da yaşayan insanların hepsini cemiyetimizin tabii azası addediyoruz. Ve bu sebeple yurttaşlarımızdan zengin olanların hissetmeyecekleri şekilde muavenetlerini temin ederek ve kimseye bar olmadan veremli hastaları muntazam sanatoryumlarda fennin en son icaplarına göre tedavi ettirmek muhtacına yardım etmek düşün ve fakir yurttaşlarımızı kalkındırmak sefaleti yok etmek ve bir cümle ile izah etmek icap ederse içtimai muavenetin medeni milletlere emrettiği bütün yardımları yaptırmak istiyoruz. Bu ihtiyaçları temin edebilmek için Hatay'da devlet ve belediye bütçelerinden maaş alanlardan nizamnamemiz mucibinde on kuruştan eksik olmamak üzere şehri bir para vermelerini rica ediyoruz. Her memurun aydan aya bir fincan kahve bedeli demek olan bu parayı hatta daha fazlasını seve seve vereceğinden eminim. Kurban bayramında kurban kesen yurttaşlarımızın kestikleri kurbanların deri ve barsaklarını istiyoruz. Halen muattal bulunan cemiyeti hayriyeyi islamiyenin varidat membarlarından istifade edeceğiz. Cemiyete ait ihdas eylediğimiz pullardan milli ve dini bayramlarda gönderilecek mektuplara 40 paralık ve telgraflara 5 kuruşluk pul yapıştıraacağız. Müsamere, eğlenceler tertip edilerek halkın zevkine ve cemiyetin menfaatine hizmet edeceğiz. Mahsul sahiplerinin hamiyetine müracaat edeceğiz. Ve mesela sattıkları her batman zeytinyağından 20 para veyahut 10 para gibi hissetmeyecekleri bir parayı teberru etmelerini rica ederek varidat temin edip hastalara fakirlere ve felaketzedelere yardım edeceğiz. Senede bir defa piyango yapacağız ilmi ve edebi neşriyatta bulunarak hem halkın ihtiyacına hem cemiyetin menfaatine hizmet edeceğiz. Şu saydığım ve bunlara benzer membarlardan toplanacak paralar kimseyi ızzar etmeden büyük işler görecektir ve muaveneti içtimai bakımından Hatay'ı dünyaya karşı en yüksek devletlerin seviyesine çıkaracaktır. Bir defter açtık cemiyetimize ayda 10 kuruş veren her ferdi yardımcı aza kaydediyoruz. Bu insani teşekküle hizmet etmek isteyen yurttaşlarımız. Cemiyetin azası olacak ve yorulmalarına meydan kalmamak için herkesin bulunduğu mahalleye gidilip kayıt muamelesi yapılacaktır. Yapacağımız işler ve sarf edeceğimiz paralar hakkında müessis azadan başka tüm yurttaşlara senenin muayyen günlerinde hesap vereceğiz. Her ay gazete sütunlarında yaptığımız işleri neşir ve ilan etmek suretiyle efkârı umumiye tenvir ederek

cemiyetimize verilen paraların nerelere sarf edildiğini göstereceğiz. Bundan başka icraatımız hakkında yapılacak tenkitleri dinleyecek ve münasip gördüğümüz her fikri kabul edeceğiz. Şunu hulasaten arz etmek isterim ki bu cemiyeti memleketin ve Hataylıların ihtiyacından doğmuş bir varlık olarak yaşatmaya çalışacağız. İnsanların nelere kadir olduğunu ve hüsnü niyetle yapılan teşebbüslerin ne büyük neticeler doğuracağını göreceğiz.

EK 22 (48 numaralı kaynak)

Veremle Mücadele Kurumunun Meşhur Faaliyeti

Kurum 18 veremliyi sanatoryuma göndermiş ve 500 lira fakir kitap bedeli vermiştir. Dün müracaat ettiğimiz Veremle Mücadele Kurumu başkanı Dr Vedi Bilgin bize şu kıymetli izahatı vermiştir. "kurumumuz ilk iş olarak ilk bir ay içinde 18 veremliyi kendi hesabından sanatoryuma göndermiştir. Halen Hatay'da mevcut ve kendi parası ile tedavi edilmeyecek kadar fakir olan diğer veremli vatandaşlarımızı da peyderpey sanatoryuma göndereceğiz. Bunlar tespit edilmektedir. Kurban bayramında vatandaşlarımızın teberru ettikleri 4070 kurban derisi ile 2600 barsak satılarak takribi bedeli 3200 lirayı bulmuştur. Bu paradan 500 lirasını mektep talebelerine kitap parası olarak maarif cemiyetine verdik. Pek yakında şehrin orta yerinde fakir halkı muayene ve tedavi ettirmek için birde muayene evi açacağız".

EK 23 (49 numaralı kaynak)

Veremle Mücadele Cemiyeti

Şimdiye kadar 25 hastayı sanatoryuma gönderdi. Veremle Mücadele Cemiyeti mesaisine hızla devam etmektedir. Cemiyetin faaliyete geçtiği iki ay zarfında sanatoryuma gönderilen hasta sayısı 25'i bulmuştur. Bundan başka yeniden müracaat eden hasta sayısı on beştir. Bunlarda yakında sanatoryuma gönderilecektir. Hamiyetli ve yurtsever halkımızın yardımına dayanan kurum teşkilatını genişletmekte ve yardımı Hatay'ın her tarafına teşmil etmektedir.

EK 24 (50 numaralı kaynak)

Veremle Mücadele Cemiyeti

Şimdiye kadar 33 veremli sanatoryuma gönderdi. Cemiyete müracaat eden fakir veremliler derhal muamelesi ikmal edilerek Lübnan sanatoryumuna gönderilmektedir. Diğer taraftan bu masrafları karşılamak için hamiyetli halkımızın şefkatine müracaat eden cemiyete karşı sayın halkımızın gösterdiği alaka cidden şayanı şükrandır. Cemiyet halkının gösterdiği derin şevkat ve alakaya teşekkür etmektedir.

EK 25 (51 numaralı kaynak)

Veremle Mücadele

Veremle Mücadele Cemiyeti'nin meşhur faaliyeti devam etmektedir. Şimdiye kadar sanatoryuma gönderilen hastaların miktarı 40'ı buldu. Bunlardan şimdiye 3 kişi tamamı ile iyileşerek yurda dönmüş bulunmaktadır. Halkımıza bu hayır müessesine gönderdiği alakadan cidden teşekkür şayanıdır.

EK 26 (52 numaralı kaynak)

Çocuk Esirgeme Kurumu Muvakkat İdare Heyeti Perşembe Günü Halkevinde Toplanacak

Bu toplantıda Hatay'ın her tarafından şubeler tesis ve kurumun tanzimi için 9 kişilik muvakkat bir idare heyeti seçilmiş ve heyet kendi arasında bir başkan, bir as başkan bir sekreter, bir muhasip, bir veznedar tayin etmiştir. Kurum için anavatandaki Çocuk Esirgeme Kurumu yasası aynen kabul edilmiştir. 3 aylık muvakkat idare heyeti aşağıdaki zatlardan müteşekkildir.

Başkan: Dr Sıtkı Osman; As Başkan: Öğretmen Nadir; Sekreter: Selim Çelenk; Muhasip: Dr Arif; Veznedar: Mersel Balit; Aza: Celal Akyürek, Nuri Aydın, Mehmet Sait Tüleyli, Öğretmen Cevri Fehim Muvakkat idare heyeti 9 Şubat Perşembe günü halkevinde toplanarak mesaisine başlayacaktır.

EK 27 (53 numaralı kaynak)

Çocuk Esirgeme Kurumu

Çocuk Esirgeme Kurumu İdare Heyeti toplanarak yeni kararlar aldı. Bu arada kuruma aza yazılacak izahat ve taahhütlerinin ifası şekli görülmüş ve muhtelif kıymette kuponlar tabi ederek halkın sıhhatine müracaat edilmesi ve anavatanda olduğu gibi muayyen günlerde müsamereler verilmesi posta ve telgrafhanelerde bayram günleri kuruma ait pullar istihlak edilmesini karar almıştır. İlk olarak kurumun teşekkülüne aid kanunlar ifa edilecek ondan sonra da faaliyete geçilecektir. İdare heyeti Hatay'ın her yerine şubeler açmak için teşebbüse geçecektir.

EK 28 (54 numaralı kaynak)

Çocuk Esirgeme Kurumu

Çocuk Esirgeme Kurumu Hatay'ın 15 yerinde şubeler açacak Şimdilik aşağıda adları yazan nahiy ve kazalarda birer şube açılacaktır. İskenderun, Reyhaniye, Kırıkhan, Ordu, Bezge, Şeyhköy, Karsu, Harbiye, Süveydiye, Karamurt, Aktepe, Beylan, Bityas, Kesep'tir.

EK 29 (55 numaralı kaynak)

Çocuk Esirgeme Kurumu

Çocuk Esirgeme Kurumu mesaisine devam ediyor. Yapılan toplantıda merkezde 4 komite teşkil edilmesine bunların ikisinin şehrin münevver bayanlarından mürekkep olacağı belirtilmiştir. Komite teşkili için halkevinde toplantı yapılacaktır. İdare heyeti önümüzdeki ay bir balo tertip edecektir. Kurum 25, 50, 100, 500 kuruşluk aza kuponları bastırmaktadır. Bunlar yakında halka dağıtılıp aza kaydı yapılacaktır.

EK 30 (56 numaralı kaynak)

Çocuk Esirgeme Kurumu

Çocuk Esirgeme Kurumu Kırıkhan ve Reyhaniye’de faaliyete geçti. Çocuk Esirgeme Kurumu Kırıkhan ve Reyhaniye’deki kaza teşkilatı yapılmış ve idare heyetleri seçilmiştir.

EK 31 (57 numaralı kaynak)

Çocuk Esirgeme Kurumunun 15 Günlük Faaliyeti

Çocuk Esirgeme Kurumu 15 gün içinde kuruma müracaat eden 13 hasta çocuğu muayene ve tedavi etmiş, 17 yavruya para yardımı yapmış, 1189 çocuk ve ana kurumun sıcak banyolarından istifade etmiştir. Yine bu 15 gün içinde 1583 yavruya 1040 kilo takim edilmiş süt dağıtılmıştır. 15 günde kurumun yardımından faydalanan çocukların sayısı 3807’ye balığ olmaktadır.

EK 32 (58 numaralı kaynak)

Türk Doktorları Altı Ayda 26.000 Hasta Tedavi Ettiler

Türk doktorları Hatay’da halkın sıhhati ile pek yakından alakadar olmakta. Antakya’daki merkez dispanserden başka İskenderun, Kırıkhan, Beylan, Aktepe, Reyhaniye, Ordu, Harbiye, Süveydiye ve Kuseyr’in muhtelif köylerinden her müracaat eden hastanın tedavisi ihtimamla yapılmaktadır. Son altı ay içinde tedavi edilen hastaların yekünü 26.000’i geçmiştir ki bu miktar en büyük hastanelerin bir yıllık mesaisinden fazladır. İlaçların çoğu halkevi tarafından temin edilmiştir. Kızılay Antakya, Reyhaniye ve Şeyhköy’ünde birer dispanser açmaktadır. Dispanserimizin doktorları seçilmiştir. Antakya dispanserini Dr Ziver Mestçi, Reyhaniye dispanserini Dr Cevri Civelek, Şeyhköy dispanserini Dr İbrahim İnal idare edecektir. Dispanser açılmayan yerlerde doktorlarımız mesailerine evvelki gibi devam edeceklerdir. Şimdiye kadar ihmal edilen halkımızın sıhhati doktorlarımızın faaliyeti neticesinde düzelmeye başlamıştır. Hatay’da en tesadüf edilen hastalık sıtma ve trahomdur. Sıtma en çok göl mıntıkası olan Kırıkhan, Aktepe, Reyhaniye ‘de görülmüştür. Trahomun nispeti de Hatay’da fazladır.

EK 33 (59 numaralı kaynak)

Belediye Ebeliğine Bayan Raziye Keskin Tayin Edildi

Memnuniyetle öğrendiğimize göre açık bulunan şehrimiz belediye ebeliğine geçen müsabaka imtihanında birinciliği kazanan Bayan Raziye Keskin tayin olunmuştur. Beyrut ebeklik mektebinden mezun olmuş ve Amerikan hastanesinde stajını ikmal etmiş bulunan Bayan Raziye’nin tayini yerindedir. Kendisine muvaffakiyet dileriz.

EK 34 (60 numaralı kaynak)

Reyhaniye’de Sıtma Mücadele Teşkilatı

Sıtma kaynağı olan Reyhaniye ve Amik ovasında sıtma mücadele teşkilatı yapılması hakkında bir tasavvur vardır. Bu tasavvurun kuvveden fiile çıkması için valimiz Dr Abdurrahman Melek tetkikat yaptırmaktadır. Bu tetkikatın bitamamının Amik ve Reyhaniye’de sıtma mücadele teşkilatı vücuda getirileceği memnuniyetle öğrenilmiştir.

EK 35 (61 numaralı kaynak)

Reyhaniye’de Belediye Doktorluğu

Açık bulunan Reyhaniye belediye doktorluğuna İstanbul Tıp Fakültesi mezunlarından Dr Raif Esmerli tayin edilmiş ve Pazar gününden itibaren vazifesine başlamıştır. Genç doktorumuza yeni vazifesinde muvaffakiyet diler ve kendisini tebrik ederiz.

EK 36 (62 numaralı kaynak)

Yeni Tayinler

Ziraat vekâletinde münhal bulunan ziraat şubesi müdürlüğüne umum müfettişliğini de görmek üzere ziraat mezunlarından Sait Buret tayin edilmiştir.

Antakya hükümet tabibliğine Dr Mesrur Hatay, Antakya Sıtma Trahom Mücadele Şubesine Dr Cavit Yurtman tayin edilmiştir.

EK 37 (63 numaralı kaynak)

Sihhiye Müdürü Bugün Şehrimize Geldi

Hatay vilayeti sihiye müdürlüğüne tayin olunan Dr İbrahim dün Ankara’dan İskenderun’a geldi.

EK 38 (64 numaralı kaynak)

Hastanelerimiz Yeni Kadrolarıyla Faaliyete Geçti

Antakya ve İskenderun memleket hastaneleri yeni baştan tanzim edilerek çalışmaya başlamışlardır. Hastanemiz mütehasıs doktorlarımızın elinde ve mükemmel techizatıyla vilayetimizin büyük bir ihtiyacına tekabül edeceklerdir. Antakya hastanesi 100, İskenderun hastanesi 25 yataklıdır. Şehrimiz hastanesi için 200 bin liralık tahsisat kabul edildiği memnuniyetle öğrenilmiştir.

EK 39 (65 numaralı kaynak)**Cumhuriyet Hükümetinin Şayanı Şükran Alakası**

Dr Ekrem Tok Sıtma ve trahom üzerine çalışacak iki doktor Hatay'a gönderilmiş ve bilfiil olaya el koymuştur. Sıhhat işleri reisi ve değerli mütehassıs arkadaşları burada hemen faaliyete geçip sıhhi durumumuz üzerinde her bakımdan ciddi tetkikatta bulunacak ve Ankara'ya dönerek alınması zaruri olan tedbirleri tartışıp faaliyete geçecektir. Cumhuriyet hükümetinin Hatay'a karşı gösterdiği birçok ve seri alaka dahi işte bu olgunluğun ve ileriliğin canlı delilidir.

EK 40 (66 numaralı kaynak)**Dr Ekrem Tok Ankara'ya Döndü**

Hatay'ın sıhhi durumunu tetkik etmek üzere şehrimize geldiğini bildiğimiz sıhhat ve içtimal muavenet işleri dairesi reisi Dr Ekrem Tok Ankara'ya dönmek üzere bu sabahki ekspresle şehirden ayrılmıştır.

EK 41 (67 numaralı kaynak)**Kadın Hastalıkları Mütehassısı**

Kadın Hastalıkları Mütehassısı Operatör Dr Raif Akdeniz memleket hastane ve nisaiye mütehassısı olarak tayin edilmiş ve şehrimize gelerek vazifeye başlamıştır. Hoş geldiniz der muvaffakiyet dileriz.

EK 42 (68 numaralı kaynak)**Operatör Dr Yusuf Ziya Özbakan**

Memleket hastanesi başhekimisi ve KBB mütehassısı Dr Yusuf Ziya Özbakan yakında hususi bir muayenehane açacağı haber alınmıştır. Şehrin büyük ihtiyacını karşılayacak olan bu teşebbüsten dolayı operatörün bu teşebbüsünü memnuniyetle karşılarız.

EK 43 (69 numaralı kaynak)**Trahom Mücadele Teşkilatı**

Trahom mücadele teşkilatı tamamlanmış ve iş için tayin edilen mütehassıs doktor şehrimize gelmiştir. Bina kiralanmış ve lazım gelen alet edevat ve ilaçlarda yola çıkarılmış olduğundan teşkilat bugünlerde faaliyete başlayacaktır.

EK 44 (70 numaralı kaynak)**Doktorlar Arasında Karar Sayısı**

Sıhhat vekaletinde görülen kati ve sabit lüzum üzerine Antakya Sıtma Mücadele tabibi Dr Cavit Yurtman Antakya Hükümet tababetine, Antakya Hükümet tabibi Dr Mesrur Hatay Antakya Belediye tababetine, Reyhaniye Sıtma Mücadele Şube tabibi Dr Cevri Civelek Kırıkhan Hükümet tababetine, Kırıkhan Hükümet tabibi Dr Ali Muharrem Civelek Hatay Devlet Hastanesi dahili hastalıklar tababetine naklen tayin edilmiştir.

EK 45 (71 numaralı kaynak)**Nöbetçi Eczane Usulü Niçin Yapılmıyor?**

Bundan birkaç sene evvel gazetemizin neşriyatı üzerine dünyanın her tarafında olduğu gibi şehrimizde de geceleri nöbetçi eczane usulü ihdas olunmuştu. Nöbetçi eczane isimlerini o zaman gazetemiz halka kolaylık olmak üzere her gün ilan etmekte idi. Fakat çık faydalı ve zaruri olan bu usul her nasılsa çoktan terkedilmiş bulunuyor. Halbuki birçok acil vakalarda ve ani vakalarda eczane açtırmak ve eczacıyı bulmak çok güç oluyor. Belediyenin bu zaruri ihtiyacı tekrar ihya etmesi lazımdır.

EK 46 (72 ve 75 numaralı kaynakların ortak metni)**Nöbetçi Eczane**

Bu akşam nöbetçi eczane *Hipokrat Eczanesidir*.

EK 47 (73 ve 77 numaralı kaynakların ortak metni)**Nöbetçi Eczane**

Bu akşam nöbetçi eczane *Muhsin Eczanesidir*.

EK 48 (74 numaralı kaynak)**Nöbetçi Eczane**

Bu akşam nöbetçi eczane *Rica Eczanesidir*.

EK 49 (76 numaralı kaynak)**Nöbetçi Eczane**

Bu akşam nöbetçi eczane *Defne Eczanesidir*.

EK 50 (78 numaralı kaynak)

Atatürk'ün Sıhhi Vaziyeti Hakkında Rapor

Cumhuriyet riyaseti umumi kâtipliğinden 17 Birinciteşrin 1938 tarihinde tebliğ edilmiştir: Cumhur reisi Atatürk'ün sıhhi vaziyetleri hakkında kendilerini tedavi eden tabipler tarafından bugün bir rapor verilmiştir.

Atatürk'ün duçar olduğu karaciğer hastalığı 16 ilkteşrin Pazar günü birden bire aşağıdaki arazi göstermiştir. Saat 19'dan 22'ye kadar hazmi ve asabi araz baş göstermiştir. Nabız dakikada 116, hararet 36 ile 38 derece arasında tahavvül eylemiştir. Saat 22'den bu sabah 10'a kadar nabız dakikada 104, teneffüs 20, hararet 37'dir. Yapılan muayene ve müşavereler neticesinde tatbik edilen tedavi usulünün muvafık olduğu anlaşılmıştır. Müteakip sıhhi vaziyetler hakkında raporlar neşredilecektir.

İkinci rapor: Reisi cumhur umumi kâtipliğinden: Cumhur reisi Atatürk'ün sıhhi vaziyetleri hakkında dün akşam saat 20'de verilen rapordur. Bu gün dün akşama nispeten daha iyidir. Nabız dakikada 120 ve muntazamdır. Teneffüs 20, hararet 37'dir.

Üçüncü rapor: Cumhur riyaseti umumi kâtipliğinden: Atatürk'ün sıhhi vaziyetleri hakkında bu sabah verilen rapor şudur: Umumi vaziyette büyük bir tebeddül yoktur. Nabız dakikada 90-100, teneffüs 18, hararet 36.4'dür. Dün geceyi iyi geçirmişlerdir.

EK 51 (79 numaralı kaynak)

Ulu Önderimizin Sıhhi Vaziyetleri İyie Doğru İnkişaf Ediyor

Dün akşam Cumhur riyaseti umumi kâtipliğinden verilen resmi, bir tebliğde deniliyor ki: Cumhur reisi tedavi eden doktorların akşam raporu şudur. Atatürk'ün sıhhi vaziyetlerinde aşikâr bir iyilik devam etmektedir. Nabız muntazam ve 88, hararet 36,8'dir.

Geceyi çok rahat geçirdiler. Atatürk'ün sıhhi vaziyetleri hakkında bu sabah saat 10'da müdavi ve müşavi doktorlar tarafından verilen rapor şudur: Geceyi çok rahat ve iyi geçirdiler, nabız muntazam, hararet 35, teneffüs 20'dir.

EK 52 (80 numaralı kaynak)

Atatürk'ün Sıhhi Vaziyetlerinin İyie Doğru Yüz Tutması Her Tarafa Sevinçle Karşılandı

Ulu önderimizin 15. yıldönümü şenliklerine iştirak etmeleri muhtemel. Bundan sonra 24 saatte bir rapor neşredilecek. Cumhur riyaseti umumi kâtipliğinden Cumhur reis Atatürk'ün sıhhi vaziyetleri hakkında müdavi ve müşavi tabipler tarafından dün saat 20'de verilen rapor ikinci maddededir. Umumi ahvaldeki iyilik devam etmektedir. Nabız 90 ve muntazam, teneffüs 20 hararet 36,9'dur. Atatürk'ün sıhhi vaziyetleri hakkında bundan böyle 12 saat yerine 24 saatte bir rapor neşredilecektir.

EK 53 (81 numaralı kaynak)

Büyüğümüz Ulu Şefimiz Atatürk Dün Sabah Hayata Gözlerini Yumdu

Hatay'da matem.

EK 54 (82 numaralı kaynak)

Anavatanda On Senelik Bir Sıhhat ve İçtimai Muavenet Programı Hazırlandı

Bu sene yurdun her köşesinde yeniden yüzlerce hastane açılacak ve köy ebe mektebiyle doğum evi sayısı arttırılacak. Yapılacak işlerin bazıları şunlardır. Verem. Trahom, sıtma mücadelelerine hız verilecek hastaneler açılacak ve Heğbelideki verem senatoryumu 250 yatağa iblağ edilecektir. Halihazırda yurdun çeşitli yerlerinde 3400 dispanser, 6 veremle mücadele dispanseri mevcuttur. Bunlara ilaveten bu sene içinde 62 vilayetlerde 116 hastane tesis edilecek. 21 vilayette yeniden 500 yataklı birer hastane, 25 kaza merkezinde 500 yataklı dispanserle açılacak 30 vilayette birer verem savaş dispanseri tesis edilecek akıl ve sinir hastalıkları hastanesinin sayısı arttırılacak 16 vilayette akıl hastaneleri açılacak. Yurdun mühim iki yerinde iki darülaceze ve iki yerde 250'şer yataklı cüzamlılar hastanesi kurulacak Ebe mektebi ve doğumevi sayısı arttırılacak.

EK 55 (83 numaralı kaynak)

Kızılay Cemiyeti

Kızılay Cemiyeti Şili ve İspanya felaket zedelere para yardımı yaptı. Kızılay cemiyeti toplam 4500 lira yardım yapmıştır. Bu yardım hükümet vasıtasıyla yerlerine gönderilecektir.

EK 56 (84 numaralı kaynak)

Refik Saydam Kızılay Başkanlığından Çekildi

Başvekil Dr Refik Saydam 925'ten beri yapmakta olduğu Kızılay cemiyeti başkanlığından bugünkü vazifesi dolayısıyla istifa etmiştir.

EK 57 (85 numaralı kaynak)

Ankara Tıp Fakültesi

Yeni bütçede Ankara'da inşa edilen tıp fakültesi için bir milyon lira tahsisat bulunmuştur. İnşaata bu yaz içinde başlanacaktır.

EK 58 (86 numaralı kaynak)

Sıhhat Vekili Diyarbakır'da Teftişi Devam Ediyor

Dünden beri burada bulunan sıhhat vekili Dr Hulusi Alateş sıhhi müesseseleri ve hastaneyi gezerek tetkikat yapmış ve halkevlerinde şehrin sıhhi işleri üzerine hasbihal yapmıştır.

EK 59 (87 numaralı kaynak)**Sihhat Vekilimiz**

Sihhat Vekilimiz Dr Hulusi Alateş dün şehrimize teşrif etti. Sayın vekil İskenderun ve şehrimizde tezahüratla karşılandı. Vekil ziyaretlerde bulundu ve Yayladağı'na gitti.

EK 60 (88 numaralı kaynak)**3000 Yahudi Doktor Sanattan Menedildi**

Hitlerin bir emirnamesiyle hala Almanya'da bulunan ve sayısı 3000'i bulan Yahudi doktorlar icrayi sanattan men edilmiştir. Bunların arasında büyük harbe iştirak ederek bilfiil >Alman ordusunda çalışmış veya yaralanmış olanlar müstesnadir. Bu Yahudi doktorlar ancak Yahudi hastalara bakabileceklerdir.

EK 61 (89 numaralı kaynak)**Uykusuzluk Hastalığı**

Uyku hastalığı var ama uykusuzluk hastalığı da var. Bugüne kadar duyulmamış bir uykusuzluk vakası karşındayız. Budapeşte'de Bay Kren 1915 yılından beri gözlerini yummamış. 23 senedir uyku nedir bilmeyen Bay Kren dört yabancı dil öğrenmiş, incili ezberlemiş, Bay Kren günde sekiz öğün yemek yemektedir. Bu zat uykusuzluktan muzdarip midir sormayınız. Bay Kren hayatından memnun hem de çok memnun.

EK 62 (90 numaralı kaynak)**Beyrut'ta Beynelmillel Tıp Kongresi**

Mayıs ayı içinde Beyrut'ta beynelmillel bir tıp kongresi toplanacaktır. Bu münasebetle hatıra posta pulları basılması için bir yüce komiserlik kararı çıkmıştır.

EK 63 (91 numaralı kaynak)**Beyrut'ta Açlık Nümayişleri**

Ekmek ve un fiyatlarının fevkalade bir surette yükselmesi üzerine Lübnan'ın bazı mıntıklarında ve hatta Beyrut şehrinde açlık baş göstermiştir. Dün şüheda sahasında toplanan yüzlerce fakir "açız ekmek isteriz diye bağrışarak bir nümayiş, yapmışlardır. Ekseri kadın ve çocuklardan ibaret olan nümayişçiler polis tarafından dağıtılmıştır. Beyrut belediyesi fakir halkın ucuz ekmek ve un tedariki için teşebbüsa geçmiştir.

EK 64 (92, 93, 94, 95 ve 96 numaralı kaynakların ortak metni)**Diş Doktoru Gani Kunt**

Saha önünde Zuğeybe çeşmesi sokağındaki muayenehanesinde hastalarını kabul etmeye başlamıştır.

EK 65 (97, 98, 99, 100 ve 101 numaralı kaynakların ortak metni)**Nedim ve Hani Yurdman**

Uzun müddetten beri Adana'da dişçilik yapan ve bu kere Hatay'a dönen diş tabipleri Nedim ve Hani Yurdman kardeşler Cuma pazarında merhum diş tabibi Ahmed Sabuni'nin evinde yeni muayenehanelerini açmışlardır. En son fenni usullere tevfkân elektrikle tedavi yapılır. Pazar ve Cuma günleri fukara için muayene, diş doldurma ve tedavi parasızdır. Fırsattan istifade ediniz.

EK 66 (102 ve 103 numaralı kaynakların ortak metni)**Diş Doktoru Zübeyir Sadık Göçmen**

Hastalarını Ulu cami civarındaki muayenehanesinde pazardan başka her gün kabul eder. Cumartesi günleri öğleden sonra fakirler için tedavi muayene parasızdır.

EK 67 (104 ve 105 numaralı kaynakların ortak metni)**Ebe Hatice ve Zekiye Makbule**

İstanbul Tıp Fakültesi Ebelik Şubesinden diplomalıdırlar.

Bayanlar bu defa evlerini muayenehanelerini Halep'te Katsal Haccarin (Hamam-ı Cedid) yanına muayeneye nakletmişlerdir. Bayanlar mesleklerindeki vukuflarını ihtisas ve nezaketlerini isbat etmişlerdir.

Hatalarını her gün kabul ederler. Cumartesi günleri meccanen kabul etmektedirler.

EK 68 (106 numaralı kaynak)**Yeni Bir Muayenehane**

Değerli arkadaşlarımızdan Dr B. Kemal Atay ve Cevri Civelek Süveyka'da cadde üstünde bir muayenehane açmışlardır. Sayın doktorlarımız muayenehanelerinde her türlü hastalıkları tedavi ettikleri gibi bilhassa göz tedavileri ve ameliyatları da yapmaktadırlar. Tedavilerde mühim muvaffakiyetler gösteren doktorlarımız hastalarını her gün muayenehane kabul etmektedirler¹⁰⁹.

EK 69 (107 numaralı kaynak)

Doktor Mesrur Hatay

İdrar, kan, balgam vesaire tahlilleri

Habib-i Neccar Camii karşısındaki hususi muayenehanesinde her gün öğleden sonra akşama kadar hastalarını kabul ve tedavi eder.

İdrar, kan, balgam vesaire tahliller yapılır.

EK 70 (108 numaralı kaynak)

Yurttaş

Verem Mücadele Kurumu aza kaydetmeye başlamıştır. Ayda on kuruş gibi çok az bir para vermek suretiyle sende aza ol. Vereceğiniz on kuruş çok iş görecektir.

EK 71 (109 numaralı kaynak)

İlan

Ayda 40 lira maaşlı seyyar küçük sıhhat memuru aşağıdaki şerait altında sıhhat vekaleti alacaktır. 1- Memurun muvakkat kanununun 4. maddesinin ahkâmını haiz bulunmak 2- Anayurdun küçük sıhhat mekteplerinden mezun bulunmak 3- küçük sıhhat mektebi mezunu bulunmadığı takdirde orta mektep mezunu ve sanata alışkın olanlar arasında 10 Nisan 1939 tarihinde sıhhat vekaletinde müsabaka imtihanı yapılacaktır.

EK 72 (110 numaralı kaynak)

Eczane Nakli

Köprübaşındaki Muhsin İzzet Kunt eczanesi uzun arşı başındaki yeni binaya nakledilmiştir. Sayın müşterilerin malumu olmak üzere ilan olunur.

EK 73 (111 numaralı kaynak)

Şifa ve Sıhhat Kaynağı Kırıkhan'daki Kaplıcadır

Kırıkhan'a bir kilometre mesafede bulunan kaplıcalar sayın halkımıza açılmıştır. Bu sene mükemmel bir tesisatla bütün istirahat esbabı temin olunmuştur. Şifa ve sıhhat arayanlar Kırıkhan kaplıcalarına gitmelidirler.

EK 74 (112 numaralı kaynak)

Hazımsızlıktan ve Midesinden Şikâyet Edenlere Müjde

Kırıkhan suyu teneke, damacana ve şişeler içinde olarak köprübaşında Neşe Mağazası'nda satılmaktadır.

EK 75 (113 numaralı kaynak)

Eczane Nakli

Marangoz pazarındaki Eczacı Bay Dimitri'nin eczanesi muvakkaten evine nakledilmiştir. Sayın müşterilerin malumu olmak üzere ilan olunur.